Ros. N.V.g
BIBL. ROS.
13

18 October 1935 - 21 Tischri 5696

Zes en Zestigste Jaargang No. 42

WEEKBLAD
voor Israëlietische Huisgezinnen

Hoofdredacteur: B. GOBITS
Newtonstraat 8, Amsterdam-Oost — Telefoon 53127
Alle redact. bijdragen, convocaties, berichten enz. gelieve men liefst vóór Woensdag naar dit adres te zenden
Wordt antwoord of terugzending verlangd, dan voege men een gefrankeerde en geadresseerde enveloppe bij de copij. Anders kan met zoodanigen wensch geen rekening gehouden worden
Alle redact. bijdragen, convocaties, berichten enz. **Rotterdam** betreffende zende men naar het Rotterdamsche redactie-adres, Keizerstraat 27

Deze week:

CRISIS IN DEN NED. ZIONISTENBOND
Op den Uitkijk — Eerste Blad pag. 1

HET VERBODEN JOODSCHE MANIFEST IN DUITSCHLAND — Tweede Blad pag. 4

Uitgevers: GEBR. HAAGENS, ROTTERDAM
Keizerstraat 27 — Telefoon 56401 — Postgiro 6916
Abonnement: voor Rotterdam **f 1.20**, overige gemeenten in Nederland **f 1.40** per half jaar. Voor het buitenland **f 4.—** per jaar
Losse nummers **elken Vrijdag** bij verschillende agentschappen verkrijgbaar ad **5 cents**
Advertentiën: 30 cents per lossen regel. — Ingezonden Mededeelingen **60 cents**. — Eerste Pagina Eerste Blad **90 cents** Bij contract belangrijke korting. Men vrage onze tarieven

De grootste pessimist aller tijden: De Prediker

Let op het begin en het einde!

Een beschouwing, waartoe het lezen van Koheles op שמיני חג העצרת *aanleiding geeft*

Koheles! Gewis een der meest interessante Bijbelboeken. Reeds daarom interessant, wijl het geheel gewijd is aan bespiegeling over het zoo interessante leven. Want wie zou durven ontkennen, dat het leven interessant is? Men moge optimist of pessimist zijn, toegegeven moet worden, dat het leven belangwekkend is. Ook de laatste kan zulks niet loochenen. Aan bespiegeling van het zoo interessante leven is Koheles van begin tot einde gewijd en daardoor is dit Bijbelboek zelf ook bijzonder belangwekkend geworden. Wanneer dan ook den Sjabbos der tusschendagen of, zooals dit jaar, op het Slotfeest, „de Prediker" ter Synagoge gelezen wordt, dan is het niet zeldzaam, dat verschillende der meest saillante passages door menigeen met veel klemtoon en met min of meer stemverheffing gelezen worden. Vooral het „haweil hawoliem, hakkoul howel", ijdelheid der ijdelheden, alles is ijdelheid, kan gewoonlijk op groote instemming rekenen.

Gelijk bekend, wordt op elk der Sjolousj regoliem een bepaalde megillo gelezen en wel op Pésach het Hooglied, op het Wekenfeest Ruth en op het Loofhuttenfeest Koheles. Maar, zoo merkt R. Amiël (in Derosjous-el-Am'ie) op, terwijl bij het Hooglied op Pésach en Ruth op het Wekenfeest inderdaad kan gesproken worden van „een woord op zijn tijd", is dit bij het lezen van Koheles op Soekous oogenschijnlijk niet het geval. Wanneer we toch het Hooglied lezen op Pésach, dan worden we er aan herinnerd, dat we het feest van de arenmaand vieren, door zinsneden als „want zie de winter is voorbij, de regen is over en verdwenen, de bloemen vertoonen zich in het veld, de zaaitijd is aangebroken". Wanneer we op Sjowoeôus het zoo mooie verhaal van Ruth lezen, dan is er ook volledige overeenstemming tusschen het jaargetijde, waarin we ons dan bevinden en de atmosfeer, waarin „Ruth" ons verplaatst, m.a.w. ook Ruth sluit aan bij het feest der eerstelingen. Wanneer wij het lezen, dan zien wij als het ware met onze oogen onze voorvaderen zich bezig houdende met het oogsten van de eerstelingen. Hoe lieflijk is het tafereel, dat ons geestesoog aanschouwt bij een zin als: Toen Boaz van Beth-Lechem kwam, zeide hij tot de maaiers: De Eeuwige zij met u en zij zeiden tot hem: U zegene de Eeuwige! Zoo heeft het lezen van deze rollen op genoemde feesten zin. Maar welk motief is er, om de Prediker juist te lezen op het „feest der inzameling?" Koheles is toch en zeker bij oppervlakkige lezing, de levensfilosofie van een zwartkijker? Men zal toch niet kunnen beweren, dat uitingen, als „ik haat het leven", „want al zijn dagen (van den mensch) zijn smarttaal, in bekommernis is zijn bezig-zijn, ook in den nacht rust zijn hart niet, ook dit is ijdelheid" en „ik noem de dooden, die reeds gestorven zijn, gelukkig boven de levenden, die nog leven en nog gelukkiger dan beiden hem, die nog niet in het aanzijn is getreden, die het slecht gedoe niet gezien heeft, dat geschiedt onder de zon" van een blijmoedige levensopvatting getuigen? Er is nog zooveel te lezen in Koheles, dat ons den blijden lach wel lezen in Koheles, dat ons den blijden lach wel benemen kan. Toch lezen we dit alles op het feest, dat genoemd wordt „tijd van onze vreugde". Dat is zeer bevreemdend!

Doch de levensminachting, die uit Koheles tot ons klinkt, is maar schijnbaar. Bij nadere beschouwing blijkt, dat de auteur weliswaar veel in het leven als ijdelheid der ijdelheden ziet, maar dat er toch hoogere waarden zijn, waardoor het leven ten volle waard wordt, geleefd te worden. Ook in den Talmoed (Schabbos 30 b) wordt vertaald, dat de Wijzen overwogen hebben het boek van den Prediker te verbergen, omdat er woorden in voorkomen, die in onderlinge tegenspraak zijn, maar dat ze het niet gedaan hebben, daar het begin, zoowel als het einde Touro-woorden zijn. Het begin is een Touro-woord, want daar luidt het: Welk gewin komt den mensch met al zijn moeite, die hij zich geeft onder de zon. Naar aanleiding hiervan werd in de leerschool van R. Janaï gezegd: Onder de zon heeft hij het niet, hij heeft het echter wel voor de zon (de moeite, die de mensch zich geeft onder de zon, d.w.z. zijn wereldsche bezigheden geven den mensch geen blijvend gewin, maar wanneer hij zich moeite getroost in en voor de Touro, welke de zon vooraf ging, is er voor hem wel gewin). Ook het einde is een Touro-woord: Het eindresultaat der zaak, nadat alles is vernomen, is: Vrees God en neem Zijn geboden in acht, want dit is ieders menschen einddoel. We zien dus, dat dit Bijbelboek, dat bij vluchtige beschouwing en oppervlakkige lezing den indruk wekt, dat er voor den auteur geen enkel steunpunt in het leven was, in de kern een hoogst ernstige beschouwing is, waarvan de schrijver op een zeer reëele basis staat. Is het hiermede niet evenzoo gesteld, als met die menschen, die bij oppervlakkige kennismaking ons bittere pessimisten, ja, soms cynici lijken te zijn, niet het minst door eigenaardige aphorismen bij iedere gelegenheid, die zich daartoe maar leent, gebruikt en die toch in hun diepste wezen fijngevoelig en hoogst ernstig zijn, ja zelfs au fond misschien nog als blijmoedige menschen moeten gezien worden? Men kan voor juiste beoordeeling moeilijk afgaan op den uiterlijken schijn en zeker niet bij den mensch.

Waar nu het begin en het einde van Koheles Tourowoorden zijn, zou, zoo merkt R. Amiël nog op, misschien iemand vragen: Maar waarom leest men dan niet enkel deze twee verzen, daar toch zooveel van hetgeen er tusschen gezegd wordt een heel anderen geest ademt? Wij volgen R. Amiël niet verder in zijn beschouwingen. Maar wij vragen verder: Kunnen genoemd begin en slot van Koheles wel gedacht worden los van den overigen inhoud van het zoo eigenaardige Bijbelboek of krijgen dat begin en slot geen bijzondere beteekenis door alles, wat er tusschen gezegd wordt? Dan kan het antwoord slechts bevestigend luiden. Bovendien, we hebben aan het begin van dit opstel Koheles interessant genoemd, omdat het geheel gewijd is aan bespiegeling over het zoo interessante leven. Het leven is juist interessant, wanneer men het volledig, in al zijn verschijnselen en in al zijn schakeeringen gadeslaat. Fragmenten kiezen of verminken kan hierbij slechts storend werken. Ook het volledig zijn van de filosofie over het leven maakt deze nog interessanter. Het leven zelf is ook geen bloemlezing en wil men het leven van een mensch, wie hij ook zij, goed begrijpen, dan moeten ons volledige gegevens verschaft worden, dan moet feitelijk geen enkel détail ons onthouden worden. En wat Koheles ons van het leven in het algemeen in zoo'n rake teekening geschetst heeft, is de denkwijze van menigeen, al zullen weinigen in staat zijn, om, gelijk hij, op zoo boeiende en puntige wijze hun gedachten over het leven te formuleeren. Ook zijn de meeste levens zoodanig, dat veel, zoo niet het meeste daaruit ons doet denken aan het zoo beroemd geworden woord van Koheles: IJdelheid der ijdelheden, alles is ijdelheid. Toch behoeven zulke levens nog niet als tevergeefs gerekend worden, wanneer het begin en het einde ook hierbij maar, evenals bij Koheles' een Touro-woord was. Wanneer uitgangspunt en slotbeschouwing in overeenstemming met woord en geest van de Touro is, dan is geen enkel leven tevergeefs geweest!

Wanneer we dan spreken over het begin en het einde van Koheles, dan kan het niet anders, of we denken ook aan den dag, volgende op dien, waarop de Prediker gelezen wordt en wel aan Simchas Touro, waarop ook een slot en een begin gelezen worden en wel van het belangrijkste boek, dat wij bezitten: de Touro. Er ligt ook veel tusschen begin en eind van de Touro, waarmede wij bedoelen te zeggen, dat in de vele weken, die er zijn tusschen het lezen van בראשית en זאת הברכה veel door ons gedacht en ook gedaan is, dat niet in overeenstemming is met de principes van de Goddelijke Leer. Doch er is reeds veel gewonnen, wanneer men begin en einde van de Touro als volkomen waarheid aanvaardt. Wanneer niet getwijfeld wordt aan: „In den beginne schiep God den hemel en de aarde" en: „Er stond onder Israël geen Profeet meer op gelijk Mozes", wanneer men dus God erkent als den Schepper van het heelal en de Touro als een Goddelijk geschenk, ons door den grootsten Profeet aller tijden geschonken, dan heeft men het recht, om op Simchas Touro mede te jubelen!

נגיל ונשיש בזאת התורה

OP DEN UITKIJK

Crisis in den Nederlandschen Zionistenbond

De stoelen zijn vrij! Aldus de titel van het hoofdartikel in het jongste nummer van het orgaan der Ned. Zionisten: De Joodsche Wachter. Mr. Abel J. Herzberg, die pas ten vorigen jare het presidium heeft aanvaard, duidt hierin aan, want van een breede motiveering kan niet gesproken worden, waarom het Bondsbestuur zich genoopt voelt zijn ambtstijd van twee jaren met een jaar te verkorten en zijn portefeuilles ter beschikking te stellen van de a.s. alg. vergadering. Voor zoover wij uit dit artikel kunnen opmaken, om welke motieven deze crisis is uitgebroken, komen deze hierop neer, dat de stijgende invloed der socialistische Zionisten in ons land, welke gelijken tred gaat houden met dien der Histadroeth in Palestina en in de Zionistische Wereldorganisatie in het algemeen, het Bondsbestuur als het ware den grond onder de voeten wegneemt. De verkiezing van Mevr. Mirjam de Leeuw-Gerzon, naast die van den heer F. Bernstein, tot afgevaardigde naar het 19e Zionistencongres te Luzern heeft de deur dicht gedaan. De heer Herzberg verklaart het ruiterlijk, dat, waren de verhoudingen voor het Ned. Zionisme niet zoo ernstig, als zij zijn, dat dan het Bondsbestuur reeds hierin een grond zou hebben gevonden, om zijn mandaat ter beschikking te stellen. De nog moveerender motieven schijnen dan ook gelegen te zijn in de verregaande ongedisciplineerdheid en desorganisatie in den Zionistischen arbeid. Mr. Herzberg noemt als voorbeelden daarvan, ook alleen weer aanduidingen, welke in een circulaire aan de leden van den Ned. Zionistenbond nader geadstrueerd zijn: de vakopleiding van Palestinapioniers en dan in het bijzonder de Zionistische voorbereiding der Alijah van arbeiders uit Nederland, de politieke bemoeiingen van de Zionisten hier te lande, de werkzaamheid van het Palestina-bureau, de verhouding Jeugd-Federatie—Maccabi, de propaganda, een enkele het J.N.F.-werk kruisende actie ten behoeve van een speciaal onderdeel van dit fonds.

Het meerendeel van deze grieven, als zijnde van intern-Zionistischen aard, boezemt ons geenerlei belang in. Of vooraanstaande Zionisten zich aan een „Kadaver"-discipline willen onderwerpen, moeten zij zelf weten! Het Bondsbestuur zal komen met voorstellen op de komende alg. vergadering o.m. tot instelling van een Bondsbureau met een bezoldigden Secretaris en tot versteviging der discipline in den Bond. Van Zionistisch standpunt gezien kunnen wij ons deze maatregelen, voor zoover zij van organisatorischen aard zijn, zeer wel begrijpen. Wat ons interesseert, dat is de weerstreving van den opkomenden socialistischen invloed in den Ned. Zionistenbond. Het behoeft wel geen betoog, dat de actie der Nieuwe Zionistische Organisatie, welke voorloopig in ons land nog van geen groote beteekenis is, maar die door verbreeding van haar front in de richting der orthodoxie een belangrijke factor kan worden, hieraan wel niet vreemd zal zijn. Hoe dat ook zij — toen wij voor twee jaar een plotselingen groei constateerden van het Zionisme, ook in Nederland, onder den invloed van de gebeurtenissen in Duitschland, hebben wij, gelijk onze trouwe lezers zich wellicht zullen herinneren, direct als onze meening te kennen gegeven, dat die groei iets kunstmatigs had, welke niet zou blijven ook omdat het met de inwendige eenheid in de Zionistische gelederen niet al te best gesteld was. Welnu — de meeste crisiswinst aan leden is weer afgevloeid en verloren gegaan. Weliswaar is onmiskenbaar de belangstelling voor den opbouw van Palestina om redenen van filanthropischen aard en uit een economischen gezichtshoek bekeken begrijpelijkerwijs aanmerkelijk gestegen, doch het aantal principieele Zionisten, aanhangers dus van een onafhankelijken Joodschen Staat in Palestina, is niet aanmerkelijk gegroeid. En wanneer men na het congres te Luzern kon constateeren, dat de Zion. Wereldorganisatie een reus op leemen voeten is, dan geldt dit evenzeer voor den Ned. Zionistenbond, waarin de tegenstellingen al meer aan den dag treden. Als buitenstaanders wachten wij met belangstelling af, welke de ontwikkeling zal zijn, die de huidige crisis zal nemen. Wij willen daarbij niet ontkennen, dat de al dan niet louter tactische zet der aanhangers van Jabotinsky, die een rechtschen koers gekozen hebben, dezen stellig in de naaste toekomst den wind in de zeilen zal blazen en dat een linksche koers van de oude Zionistische Wereldorganisatie en van haar landelijke organisatie ten onzent op den duur groote gevaren in zich bergt!

De Germaansche N. S. B.

Op een deze week te Amsterdam gehouden propagandavergadering van de Nieuwe Zionistische Organisatie beluisterden wij een raak woord van een der redenaars, Dr. E. Sekir, die nopens de N. S. B., die zoo gaarne stoft op de cultuur der oude Germanen in navolging der Nazi-leiders in Duitschland, de opmerking maakte, dat zij een der beste eigenschappen der oude Germanen mist, n.l. die der oprechtheid. Een rake opmerking, welke wonderwel karakteriseert de houding, die de N. S. B. tegenover ons, Joden, aanneemt. Voor ons ligt een verslag van de Arnhemsche Courant van 27 Sept. j.l. over een door de N. S. B. te Oosterbeek gehouden vergadering, waar de Amsterdamsche lijstaanvoerder, de heer Vlekke, aan het woord was. Gelijk te doen gebruikelijk, beweerde hij, dat de N. S. B. geen rassen-kwestie kent. Waarop direct volgde, dat de Joden ongetwijfeld een afzonderlijk ras vormen! En toen zeide de heer Vlekke woordelijk:

> Zij mogen in Nederland wonen — evenals b.v. de Pindamannetjes dat mogen —, wanneer zij zich tenminste ordentelijk gedragen.

Men lette eens op de verachting, welke uitgedrukt wordt door de vergelijking met de beklagenswaardige, zwervende Chineezen en de arrogantie, waarmede een voorbehoud gemaakt wordt ten opzichte van het gedrag, dat „ten minste ordentelijk" behoort te zijn. Het Liberale weekblad: De Vrijheid maakt erop attent, dat het streekblad der N. S. B. voor Gelderland en Overijsel: De Oranjepost getiteld, niet één, maar tientallen artikelen, uitdrukkingen en afbeeldingen bevat, waarin van de minachting voor en den haat tegen het z.g. Joodsche ras wordt getuigd. Maar de N. S. B. is niet antisemietisch.... Wie lacht daar?

Op den landdag in de Duitsche tent, uit Neurenberg naar Den Haag overgepoot, hebben twee sprekers de heldhaftigheid begaan zich tegen hun Joodsche landgenooten te uiten en dus ook tegen hun Joodsche partijgenooten, welke dwazen deze schimpscheuten over zich heen mochten laten gaan. Wij spraken van heldhaftigheid, omdat de leiding van de N. S. B. tevoren aan de pers den tekst der redevoeringen had ter hand gesteld, waarin evenwel geen antisemietische uitdrukking voorkwam! Onder elkaar, met 35.000 man tezamen, mocht men evenwel het niet nalaten van zijn werkelijke gezindheid te getuigen. De helden!

Uit de Boekenwereld

Nieuwe Uitgaven

De N.V. W. ten Have te Amsterdam heeft de goede gedachte gehad, naar ons ter oore kwam, op verzoek van honderden Christenen, om in een keurige brochure, getiteld: Vrede over Israël, de toespraken te bundelen, welke Woensdagavond 19 Sept. j.l. in de Apollo-hall gehouden zijn in de protestvergadering tegen de ontrechting der Joden in Duitschland, door de heeren A. Asscher, Rabbijn L. H. Sarlouis. Prof. Dr. A. H. de Hartog, Kapelaan H. Drost Mr. Dr. L. E. Visser, Ds. J. J. Buskes Jr., Ds A. R. de Jong en Prof. Dr. D. Cohen. De laatste uit in een voorwoord zijn vreugde over het succes der meeting. Hij doet dit aan het slot van dit voorwoord met deze regelen:

> Wie dezen avond heeft bijgewoond, heeft de wanhoop, die in deze droeve dagen zoovelen overvalt, verleerd. En zoo hij is gekomen met den vloek tegen den belager in het hart, hij is heengegaan, in zich dragend de zegening, dat hij dezen dag heeft mogen beleven, waarop duizenden en duizenden, van elk geloof en elke richting, zich vereenigden in den strijd tegen het slechte en den wil tot gerechtigheid. Hij weet, dat tegen het onrecht het geweten der menschheid zich opmaakt en dat het zal zegevieren.
>
> Moge dit geloof, den hoorders geopenbaard in de versregels van Vondel, door een der sprekers voorgedragen, ook den lezer van dit boekje tot troost zijn en tot sterkte in den strijd.

Gaarne wenschen wij deze brochure, waarvan de helft van de opbrengst door de uitgeefster aan het Comité voor Bijzondere Joodsche Belangen wordt afgedragen, in veler handen!

Bij den uitgever E. Mozes Azn. te Amsterdam zal binnenkort verschijnen een Nederlandsch-Hebreeuwsch woordenboek van de hand van den heer Ch. Abram.

Dineert te Amsterdam bij
Restaurant Fam. Pension CATS - O.R.T.
Nw. Heerengracht 31, Tel. 45396

Hotel Hiegentlich, Arnhem, O.R.T.
Stationsplein 4 - Telef. 22903
Verlaagd tarief — Aanbevelend L. v. d. HAL

Van de Botersloot

De toekomst der Rotterdamsche Joodsche Gemeente

(Slot van Tweede Blad pag. 1)

Belangrijk achtte spr. het jeugdwerk. In het jaarlijksche Gemeenteverslag worden wel allerlei besluiten van den Kerkeraad, ook minder belangrijke, in finesses vermeld, maar spr. heeft al meer geklaagd, hierin geen beeld te vinden van het pulseerende leven in de jeugdvereenigingen en dergl. Voor zoover deze Joodsche studie bevorderen is er aanleiding na te gaan, of de Gemeente dit werk door subsidies moet steunen. Spr. bekeek thans de zaak louter principieel, zonder de oogenblikkelijke financieele mogelijkheden in het geding te brengen. Cursussen voor jeugdleiders in het leven te roepen, achtte spr. uitstekend. Wanneer wij over 25 flinke jeugdleiders beschikten, zou men iets kunnen bereiken.

Recapituleerende meende spr., dat hetgeen het rapport in den eeredienst wil verbeteren, weinig beteekent. Spr. kon zich niet voorstellen, dat iemand, die de Synagoge niet bezoekt, daarvan terugkomt, als hij weet, dat de dienst voortaan 10 minuten korter duurt. Het belangrijkste daarentegen is het onderwijs en het jeugdwerk. Men bereikt pas iets, wanneer men velen ertoe brengt zelf in de Joodsche bronnen te leeren. Dat moet het doel zijn!

Spr. bracht hulde aan de commissie voor den verrichten arbeid en hoopte, dat de Kerkeraad op initiatief van Parnassijns spoedig besluiten neme, opdat den uitgesproken denkbeelden een beter lot beschoren zij dan dezen tot nu toe, in anderen vorm gekleed, ten deel gevallen is!

Dr. Haagens aan het woord

De heer Haagens bracht allereerst hulde aan de commissie voor het samenstellen van dit belangrijk rapport.

Nu de vorige sprekers zich niet beperkt hebben tot het houden van alg. beschouwingen en in détails getreden zijn over de conclusies in het rapport, wilde spr. dit voorbeeld volgen.

Spr. stond afwijzend tegenover de uitgave van een Gemeentelijk periodiek. Het orgaan, dat ten vorige jare eenige malen, onder redactie van den Opperrabbijn verscheen, bleek geen levensvatbaarheid te hebben, doordat de kosten ervan niet door advertenties konden worden gedekt. Een dergelijke exploitatie strookt, volgens spr., ook niet met de waardigheid van de Gemeente. Bij het aanstellen van een informator diene men er rekening mede te houden, dat Rotterdam een werkstad is en dat de arbeid van den aan te stellen ambtenaar dus in hoofdzaak in de avonduren zal moeten worden verricht.

Van verkorting der Synagogediensten door middelen als in het rapport aanbevolen, verwacht spr. niet veel. Spr. bleef liever den ouden weg bewandelen, omdat deze meer in overeenstemming is met de geldende voorschriften. Bevordering van jaartijden-herdenking juichte spr. toe. Hierdoor kan prachtig werk verricht worden. Ook het toespreken van den Barmitswo en het uitreiken van een herinnering aan dezen dag juichte spr. toe, alleen speet het hem, dat nog niet tot uitvoering van deze plannen is besloten.

In een volgende vergadering zullen de discussies over het rapport worden voortgezet.

De Voorzitter sloot hierna de vergadering, waarna de Raad in comité ging.

Synagoge-diensten

Beide dagen Joomtouf aanvang van de ochtenddiensten ter Synagoge-Boompjes te 8 uur en ter Synagoge-Botersloot te 7.30 uur.

Mincho in beide Synagogen op beide dagen te 2 uur.

Aanvang van den Simchas Touro-dienst in beide Synagogen te 5.41 uur.

Van Maandag af aanvang van de ochtenddiensten in beide Synagogen te 7 uur.

A.s. Sjabbos en Zondag, Sjeminie Gag Hongatseres en Simchas Touro zal ter Synagoge-Boompjes als waarnemend Gazzan fungeeren A. Stodel uit Amsterdam.

Joodsche Kring „Menorah"

In Huize Riche, Korte Hoogstraat, zal Dinsdagavond a.s. de oprichtingsvergadering plaats hebben van den Joodschen Kring „Menorah", een vereeniging, welke zich wil wijden aan Joodsche geschiedenis, literatuur, cultuur en kunst.

Het woord zal o.m. worden gevoerd door Opperrabbijn A. B. N. Davids.

Voor de Joodsche Werkloozen te Rotterdam

Binnen enkele weken hoopt het Comité voor Joodsche Werkloozen hier ter stede weder een aanvang te maken met het bieden van moreelen steun aan de vele werklooze geloofsgenooten, die zich hiervoor zullen aanmelden.

Zooals bekend, was het ontspanningslokaal in het vorige winterseizoen gevestigd in het Clubhuis van de vereeniging Touras Chajiem aan de Lange Torenstraat. Nu echter dit gebouw door deze vereeniging zal worden verlaten, was ook het Werkloozen-Comité genoodzaakt naar andere lokaliteiten uit te zien, geschikt voor bovenvermeld doel. Het mocht het Comité gelukken van B. en W. de vrije beschikking te krijgen over drie ruime lokaliteiten in het schoolgebouw Lijnbaanstraat 26, die nu begin November zullen worden betrokken en, zoo mogelijk iederen dag, met uitzondering van den Sabbath, voor de werkloozen open zullen staan.

Heeft het Comité dus nu de beschikking over goede lokaliteiten, de meubileering ontbreekt nog. Tafels, stoelen, kasten, wandversiering, een piano en wat meer noodig is, om schoollokalen in gezellige ontspanningslokaliteiten te veranderen, ontbreken nog. Natuurlijk is het mogelijk alles aan te koopen.... maar ook de geldmiddelen hiertoe ontbreken.

Het Comité doet dan ook een dringend beroep op allen, die sympathie voor het doel gevoelen, het te steunen door afstaan van bruikbare meubelen en het doen toekomen van financieele bijdragen.

Voor inlichtingen wende men zich tot de heeren J. Frank, Strooveer 14, tel. 41823 en B. M. Slagter, Aert v. Nesstraat 128, tel. 53853, die gaarne opdrachten tot afhalen in ontvangst zullen nemen.

Simchas Hegoc

De vereeniging Simchas Hegoc heeft Donderdag 10 October haar jaarl. alg. ledenvergadering gehouden in het Clubhuis van Touras Chajiem. De leiding van de vergadering was in handen van den Secretaris, den heer B. M. Slagter. In zijn openingswoord deelde deze mede, dat het ledental in het verstreken boekjaar iets vooruitging. De benoodigde stellen werden weder, via den Loelowbond in Nederland, betrokken van de ifrma Blauw te Duivendrecht. Deze werden geleverd tot volle tevredenheid, vooral wat betreft de Hadassiem. Dat de vereeniging hierdoor onafhankelijk werd van buitenlandsche leveranciers en de z.g. trust in Nederland, juicht spr. toe. Ook dat de Esrougim uitsluitend betrokken werden van Joodsche kweekers in Palestina mag een verheugend feit genoemd worden, daar de vereeniging hierdoor indirect medewerkt aan de Binjan Erets Jisroëil. Verder deelde spr. mede, dat de vereeniging dit jaar 20 jaar bestaat, waarbij hij den wensch uitsprak, dat de vereeniging ook in de komende jaren in bloei zal mogen toenemen.

Het financieel verslag van den Penningmeester, den heer S. Huisman, werd, na goedkeurend rapport van de kascommissie bij monde van den heer M. v. Pels, goedgekeurd.

De aftredende bestuursleden werden bij acclamatie herkozen. In verband met de nog steeds niet vervulde Voorzitters-vacature, machtigde de vergadering het bestuur, om onderling de functies te verdeelen.

Tot leden van de kascommissie werden benoemd de heeren M. Hammelburg en M. de Beer.

Na de gebruikelijke rondvraag werd overgegaan tot het uitreiken der stellen, totaal 44 stuks.

Fidob

Woensdag 9 October j.l. opende de bridgeclub „Fidob" (Filanthropie door Bridge) in een der zalen van Hotel Coomans haar 4de winterseizoen met een welgeslaagden wedstrijd. Weldadig bridgend Rotterdam was, zooals gewoonlijk, in grooten getale opgekomen, om deel te nemen aan een gezellige drive ten bate van de S. A. Rudelsheimstichting te Hilversum. Eenige Fidob-vrienden hebben hun sympathie met de vereeniging getoond door fraaie prijzen beschikbaar te stellen.

De Voorzitter, de heer M. Jos. Son, sprak een hartelijk woord van welkom tot de aanwezigen en wekte allen op wederom dit jaar mede te werken het batig saldo van „Fidob" zoo groot mogelijk te maken. Hij bracht nogmaals onder de aandacht, dat er iederen Woensdagavond gebridged wordt in een der zalen van Hotel Coomans, alhier. Het lidmaatschap der vereeniging bedraagt f 1.— per seizoen en het kaartgeld f 0.25 per avond (winsten behoeven niet aan de vereeniging te worden afgedragen).

Met luide instemming werd Mevr. E. de Kadt-Bonheim tot Eere-Presidente benoemd.

De drive had een vlot verloop. De prijzen werden gewonnen door:

Groep A. de heer en Mevrouw H. Rippe en Mevrouw B. Schielaar-Mevrouw E. de Kadt.

Groep B. mevrouw M. Son-mevrouw J. Katan en mevrouw Speelman-mevrouw Hart.

Touras Chajiem

Extra Simchas-Touro-dienst

Zondag Simchas Touro a.s. organiseert de jeugdvereeniging „Touras Chajiem", alhier een extradienst in de Synagoge-Kipstraat 86. Aanvang half 3 precies. Het gebouw is reeds open te 2 uur.

Medewerking verleenen: de heer L. Slagter, als Voorzanger; de heer Maurits de Jong als Baäl Hakkourei; het groote Sjoelkoor „Sjirei Jisroëil" onder leiding van Sal. Izaäks en de jongeheeren A. Mozes en B. Harkman als Gassanniem.

Toegang voor leden, ouders, introducé's en belangstellenden.

BINNENLAND

Een geschenk voor de 300-jarige Ned. Isr. Hoofdsynagoge

Van de Joodsche Gemeenten in Nederland

Naar wij vernemen heeft er zich een Commissie gevormd, bestaande uit de Kerkbestuursleden Arts N. Schrijver, te Den Haag als Voorzitter, Sim. S. Bosman te Rotterdam, Mr. M. Levie te Groningen, G. Leverpoll te Arnhem, J. Frijda Lzn. te Utrecht en B. J. Chapon te Haarlem als Secretaris-Penningmeester, met het doel, om ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan der Ned. Isr. Hoofdsynagoge te Amsterdam een geschenk aan te bieden namens de Joodsche Gemeenten in den lande, die daartoe hun bijdrage kunnen zenden aan den heer B. J. Chapon, Postgiro 181187, Amsterdam, Bankiers: Ned. Bank N.V., Associatie Kassa, N.V.

Bruidegoms der Wet

DEN BOSCH — Als Gassanniem zullen in de Jeugdsjoel fungeeren Karel van der Sluis en Elias de Winter.

DORDRECHT — Als Bruidegoms der Wet zullen fungeeren de heeren L. Breemer en M. M. Cohen; in de Jeugdsjoel Moos de Liver en Bertus Frank.

AGENTSCHAPPEN

Te Amsterdam

Het Weekblad voor Israël. Huisgezinnen is bij de volgende agentschappen verkrijgbaar:

Amsterdam-Centrum:

Nieuwe Israël. Boekhandel
Mej. HENR. HOOST
Weesperstraat 48 — Tel. 51655

Kantoorboekhandel J. Leon
Weesperstraat 56 — Tel. 53812

Hebr. Boek- en Ritualiënhandel
E. MOZES Azn
Plantage Kerklaan 5 — Tel. 52974

Amsterdam-Oost:

VAN SPIEGEL's Boekhandel
Mauritsstraat 16 — Tel. 53982

Amsterdam-Zuid

Boekhandel E. H. ONDERWIJZER
Hunzestraat 23 — Tel. 93947

LOSSE Nos. ad 5 ct.

Abonnementen ad f 1.40 per half jaar
Advertenties ad f 0.30 per regel
worden er gaarne verzorgd

Vereenigingsnieuws

ROTTERDAM

Agoedas Jisroëil Jeugd Oragnisatie — Sjabbos a.s. wegens Joumtouf geen cursussen. Zondagmiddag feestelijke Simchas-Tourodienst en -bijeenkomst voor alle leden, in de lokalen der Jeugdsynagoge, Lijnbaanstraat. Aanvang half drie precies. Gazzan: de heer H. Hammelburg. Gassanniem: L. van Leeuwen en J. Treitel.

Touras Chajiem — Sjabbos a.s. geen cursussen. Zondag extra Simchas-Touro-dienst te half 3 precies in de Synagoge Kipstraat 186. Zie bericht elders in dit nummer. Verder de geheele week geen bijeenkomsten.

AMSTERDAM

Hassemeigim Besjierim — Afd. Jong-Hass: Sjabbosmiddag half twee Mincho J. I., daarna bijeenkomst in Clubhuis. Zondag Jomtoufmiddag extra Sjoeldienst ter gelegenheid van Simchas Touro, 2 uur, Sjoel J. I. Dinsdagavond half negen zangrepetitie. Donderdagavond 8 uur ping pong.

Afd. Groot-Hass: Zondag Jomtoufmiddag, 2 uur extra Sjoeldienst ter gelegenheid van Simchas Touro in de Sjoel van de J. I. Zondagavond geen repetitie.

DEN HAAG

Agoedas Jisroëil — Maandagavond 8.30 uur cursus van den heer S. A. Levisson, Amst. Veerkade 6.

Agoedas Jisroëil Meisjes-afd. — Sjabbos van 1—2 uur clubles voor de jongeren als gewoon; Pirkei Owous voor meisjes van 13—15 jaar door mej. H. Levisson, Nieuwstr. 12; Chommesj m. verklaring voor meisjes van 14—17 j. door mevr. Abrahams, St. Veerkade 10; van 7.15—8.15 uur Haftorous voor ouderen; van 8.30—9.30 uur Touro met verklaring voor meisjes van 15 jaar en ouder door den heer S. A. Levisson; Dinsdagavond bijeenkomst voor meisjes van 13—15 j. van 8—9.30 u. in 't Agoedolokaal; Woensdagavond voor de ouderen van 8—9.30 uur in Agoedo-lokaal; Dinsdagavond Pirkei Owous voor meisjes vanaf 15 jaar door den heer B. I. Colthof.

Agoedas Reingiem — Sjabbosmiddag van 12 uur 55 tot 1 uur 55 Goemosj met Rasjie door den heer S. A. Levisson. Mincho te 2 uur. Zondagmiddag van 12 tot 1 uur Sjoelgan Ngoroeg door den heer S. A. Levisson.

Bengezrath Hasjeim (Bezuidenhout) — Sjabbosmiddag van 12.30 uur tot 1.30 uur Goemosj met Rasjie door den heer N. van Leeuwen; Sjabbosmiddag 2.30 uur Misjnoh voor jongens boven 13 jaar door Dr. G. Italie; onder 13 jaar door N. Abrahams ten huize van den heer S. de Bruin, Emmastraat 59; Sjabbosmiddag van 1 tot 2 cursus voor jongedames door mevr. de Vries-Hoek ten huize van den heer S. de Bruin, Emmastr. 59; 1.30 uur Mincho; ongeveer een half uur voor nacht Sjoelagn Ngoroeg door den heer N. v. Leeuwen, alle sjingoeriem, indien niet anders vermeld, in het Synagogegebouw.

Darchei Noungam — Sjabbosmiddag van 12.30 tot 1.30 Sidroh der week. Maandagavond van 7 tot 8.30 behandeling algemeen Joodsche onderwerpen door den heer L. Hamme.

Mekour Chajiem — Sjabbosmiddag van 12.30 tot 1.15 uur Pirkei Owous door den heer L. Reens; van 2.30 tot 3.30 uur Mischnoh door den heer B. de Jongh; Zondagavond van 7 tot 7.45 uur Tehilliem door Rabbijn I. J. v. Gelder; Woensdagavond van 7.15 tot 8.15 uur Goemosj met Rasjie door den heer H. le Grand.

Mischngeneth Zekeiniem — Sjabbosmiddag van 1 tot 1.45 uur Goemosj met Rasjie; 1.45 uur Mincho; Zondagavond 7 tot 8 uur Mischno. Alle leeroefeningen worden geleid door den heer A. Dwinger.

Reisjies Chochmoh — Maandagavond 7.30 uur tot 8.30 uur Mischnoh door Ch. Ullmann; Dinsdagavond 7.15—8.15 uur Gemoro door Rabbijn I. J. van Gelder; Woensdagavond 7.30—8.30 uur Gemoro door den heer B. de Jongh; Donderdagavond 7.15 tot 8.15 uur Gemoro door Rabbijn I. J. v. Gelder.

Rondom het Meijerplein

Bruidegoms der Wet

(Officieel) Als Bruidegoms der Wet zullen fungeeren:

Ter Groote Synagoge de heeren Dr. D. M. Sluys en J. Denneboom; ter Nieuwe Synagoge de heeren J. Metzelaar en H. Metzelaar; ter Uilenburgerstraat-Synagoge de heeren S. A. Porcelijn en J. S. Rabbie; ter Rapenburgerstraat-Synagoge de heeren I. Vredenburg en I. Dasberg; ter Jacob Obrechtplein-Synagoge de heeren H. Guggenheim en A. Soep Bzn.; ter Linnaeusstraat-Synagoge de heeren A. Koppels en L. Aronson.

* * *

In de Gestichts-Synagoge van de Joodsche Invalide zullen als Bruidegoms der Wet fungeeren de heeren J. Klein en Z. Mossel.

* * *

In de Synagoge van Hassemeigim Besjierim zullen dit jaar als Gassanniem fungeeren de heeren Jo Prins en Max Rosenberg.

In Memoriam ALFRED HEMELRAAD z.g.

De heer André Hertzberger schrijft ons:

Alfred Hemelraad is niet meer. Met deze woorden zou alles wellicht gezegd zijn in den geest van den bescheiden overledene. Ik wil echter aan mijn gevoelens uiting geven tegenover den dierbaren afgestorvene door een kleine biografie van dit nuttig en kostbaar leven te geven. Alfred Hemelraad is geboren in Dordrecht in het jaar 1884 en kwam op den leeftijd van 26 jaar, in Juni 1910, bij mij als medewerker. Dit was een maand, nadat ik mijn zaak van Eindhoven naar Amsterdam had verplaatst.

Wij hebben samen gewerkt en opgebouwd, om de zaak van kleinen omvang tot een flinke onderneming te zien groeien. Welk een krachtsinspanning heeft de geachte overledene niet aan den dag gelegd! Het is te danken aan zijn welwillendheid, aan zijn beminnelijk karakter, dat de verstandhouding tusschen werknemers en werkgevers steeds in onze onderneming zoo goed was.

Hij kende geen rust; de hitte bij dag of de koude bij nacht, alles trotseerde hij; hij werkte alleen maar met één doel voor oogen: hoe bevorder ik de belangen van het bedrijf, waarin ik werkzaam ben? Bij het omzetten van mijn bedrijf in een N.V. in 1921 werd hij als de aangewezen persoon als Directeur benoemd en hoe heeft hij deze functie waargenomen! Daarbij was hij steeds een hartelijk, oprecht vriend, in alles onkreukbaar eerlijk.

Welk een onherstelbaar verlies hebben wij geleden! Hoe kan deze lege plaats aangevuld worden? Op zoo jeugdigen leeftijd zulk een kostbaar leven weggevaagd!

Hij heeft niet voor niets geleefd; zijn treurende weduwe en kinderen kunnen trotsch zijn zulk een man en vader gehad te hebben.

Alhoewel wij hem nooit kunnen of zullen vergeten, moeten wij dankbaar zijn hem als medewerker te hebben gehad en zijn vriendschap te hebben mogen bezitten.

De rust, die hij niet wenschte, is nu helaas voor hem ingetreden.

Hij rustte zacht!

Men zegt rondom het Meijerplein . . .

DAT de liefde der Amsterdamsche Gemeenteleden voor de Hoofdsynagoge wel bijster gering blijkt te wezen;

DAT immers slechts betrekkelijk weinigen hun bijdragen voor een geschenk ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan der N. I. H. S. inzonden;

DAT ook telken jare de ambitie, om Goson Touro of Goson Bereisjies te zijn vermindert;

DAT merkwaardigerwijs juist in de z.g.n. „voorname" Sjoelen met de grootste moeite geen te krijgen zijn;

DAT het aanbeveling zou verdienen het oude boetestelsel weer in te voeren;

DAT er Kerkeraadsleden zijn, die N. S. B.-café's bezoeken;

DAT het bijzondere gebed op Rousj Hasjono uitgesproken in het Latijn vertaald zal worden;

DAT de bekenteniswoede in Oss voortduurt;

DAT thans ook de Voorzitter der Joodsche Gemeente aldaar en tevens de Leeraar bekend hebben.... bij de Widoei op Joum Hakkippoeriem;

DAT.... maar er wordt zoovéél verteld rondom het Meijerplein!

X. Y. Z.

Uit de Spaarnestad

Synagogediensten der Ned. Isr. Gemeente te Haarlem

Houschangno Rabbo: Ochtenddienst te 6.30 uur.

Slotfeest: Vrijdagavonddienst bij den ingang van Sabbath te 5 uur. Ochtenddienst op beide dagen te 7.30 uur. Middagdienst op beide dagen te 2 uur. Avonddienst op beide dagen bij het invallen van „Nacht".

Werkdagen: Ochtenddienst te 7 uur. Avonddienst te 7.45 uur.

Talmoed Torah: Werkdagen: 's Avonds te 7 uur.

De avonddienst op de werkdagen, alsmede Talmoed Torah wordt verricht in het Gemeentegebouw, Lange Wijngaardstraat 14.

De overige diensten vinden plaats ter Synagoge, Lange Begijnestraat 11.

Bruidegoms der Wet

Als Gassanniem zullen fungeeren Rabbijn S. Ph. de Vries Mzn. en de heer E. Dasberg.

מצבות

TROUPIN - HAARLEM

Santpoorterplein 18 - Telef. 10564

Laatste Berichten

BERLIJN

De Directeur der Rijksvertegenwoordiging der Duitsche Joden gijzelaar der Gestapo

Naar het Joodsche Tel.-Agentschap uit Berlijn meldt, is de Directeur der Rijksvertegenwoordiging der Joden in Duitschland, de vroegere Ministerialrat Dr. Otto Hirsch, die de vorige week bij zijn pogingen, om Rabbijn Dr. Leo Baeck uit de gevangenis te bevrijden, zelf door de Gestapo gearresteerd werd, thans uit het hoofdbureau van politie aan de Alexanderplatz naar het hoofdkwartier der Gestapo in het Columbiahuis overgebracht. Alle pogingen van zijn medeleden in de Rijksvertegenwoordiging en van zijn familieleden, om met hem in contact te komen, zijn tot nu toe tevergeefsch geweest. De politie weigert elke informatie over den toestand, waarin Dr. Hirsch zich bevindt en over den aard van het tegen hem ingestelde onderzoek.

In de kringen der buitenlandsche diplomaten te Berlijn interesseert men zich zeer voor het lot van Dr. Hirsch en men volgt de ontwikkeling van deze aangelegenheid met een zeker pessimisme. Men gelooft goede gronden te hebben, om te kunnen aannemen, dat de N. S. D. A. P. Dr. Hirsch als gijzelaar wil vasthouden, teneinde de Rijksvertegenwoordiging der Joden in Duitschland te dwingen ten eerste het ter gelegenheid van den Grooten Verzoendag vervaardigde gebed, waarin een critiek op de Neurenbergsche Jodenwetgeving gezien wordt, openlijk te herroepen; ten tweede te verklaren, dat de Joden met de Neurenbergsche Welgeving instemmen en ten derde invloed uit te oefenen op de Joden in het buitenland, opdat aan de boycot van Duitsche waren een einde worde gemaakt.

Onder deze omstandigheden meenen vooraanstaande buitenlandsche diplomaten, dat van een vrijlating van Dr. Hirsch in afzienbaren tijd niets zal komen. Want dat de leiders der Duitsche Joden bereid gevonden zouden worden een verklaring af te leggen, gelijk door de N. S. D. A. P. gewenscht wordt, valt niet te verwachten!

DEN HAAG

Gebeds-, bezinnings- en concentratie-uur voor den vrede op Zondagavond a.s.

Opperrabbijn I. Maarsen noodigt de Joodsche vrouwen uit, om op Zondagavond a.s. te half negen de hieronder volgende Psalmen en gebeden uit te spreken. De pagina's in de Gebedenboeken met vertaling van Vredenburg en Wagenaar zijn vermeld, om (zoo noodig) in de gelegenheid te stellen van de beteekenis der Psalmen en gebeden kennis te nemen.

1. Inleiding: Psalm 121 (Vredenburg pag. 111 — Wagenaar pag. 235 en 236); Psalm 67 (Vredenburg pag. 138 — Wagenaar pag. 290).
2. Bede: שלום רב — בשלומך (Vredenburg pag. 35 — Wagenaar pag. 125).
3. Onder Gods bescherming: Psalm 91 (Vredenburg pag. 17 — Wagenaar pag. 31).
4. Onder vredeshut: השכיבנו — ועד עולם (Vredenburg pag. 141 — Wagenaar pag. 135).
5. Algemeene erkenning van Gods Koningschap en eenheid onder het menschdom: עלינו (Vredenburg pag. 50 — Wagenaar pag. 93 en 94).

ADVERTENTIEN

Voor den inhoud dezer Advertentiën is de Redactie niet verantwoordelijk.

Geboren:

HENDELINA REGINA

Dochter van

J. BAMBERG
A. BAMBERG—Manassen

Uithuizen, 15 October 1935

Eenigste kennisgeving

Algemeene kennisgeving

בר מצוה-FEEST

van onzen Zoon

GERARD

op ש"ק פ' בראשית תרצ"ו, 26 October 1935

Receptie Sjabbos 2-5 uur L. SLIER
Huize Riche, K. Hoogstr. A. SLIER—Bolte

בר מצוה-FEEST

van onzen Zoon

SALLY

op Sjabbath 26 October, 29 Tisjri

Receptie van 3-5 uur in de Rotterdamsche Societeit, Heemraadssingel 125

JACS. MAARSSEN
A. H. MAARSSEN—Polak

Heden overleed na een smartelijk lijden onze innig geliefde Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

Mevr. de Wed. BETJE MEIJER geb. Stern

in den ouderdom van 70 jaar, diep betreurd door haar liefhebbende kinderen

Borger (Dr.) { PH. DALSHEIM
F. DALSHEIM—Meijer
J. VELLEMAN
S. VELLEMAN—Meijer
S. VELLEMAN
J. VELLEMAN—Meijer
en Kleinkinderen

Rotterdam, 15 October 1935 / 18 Tischrie 5696
Jan Sonjéstraat 28B

Heden overleed, zacht en kalm, tot onze diepe droefheid, na een langdurig en smartelijk, doch geduldig gedragen lijden, onze innig geliefde Moeder, Behuwd- en Grootmoeder, Zuster en Behuwdzuster

Mevrouw BETJE DE KONING—geb. Brandon

in den ouderdom van bijna 73 jaar.

Ieder, die haar gekend heeft, zal beseffen het zware verlies, dat ons allen door dit heengaan treft.

D. KONING
J. S. KONING
N. KONING—v. d. Sluis
H. KONING
R. v. d. ZANDEN—Koning
P. v. d. ZANDEN
F. G. G. LAUCK
M. HENRIQUES—Brandon
W. HENRIQUES
S. v. d. HEYM—Brandon
J. v. d. HEYM
en Kleinkinderen

Rotterdam, 16 October 1955
Noordplein 24 ג' דחוג המויד סכות תרצ"ו

Dankbetuiging

Bij deze gevoelen wij ons verplicht onzen hartelijken dank te betuigen aan den WelEd. Heer en Mevrouw PH. HARTOGS, Directeur en Directrice van het Tehuis voor Isr. Ouden van dagen, en aan Heeren Doctoren, Directrice en verplegend personeel van het Israël. Ziekenhuis, alhier, voor de zorgvuldige verzorging tijdens de ziekte van onze geliefde Moeder

Mevrouw BETJE DE KONING—Brandon

Namens de familie
J. S. KONING

Rotterdam, October 1935
Noordplein 24

Voor de talrijke blijken van belangstelling ondervonden bij het overlijden van onzen lieven Man, Vader, Behuwd- en Grootvader, den Heer

I. LEUVENBERG

betuigen wij onzen hartelijken dank.

Uit aller naam
F. LEUVENBERG—Rintel

Rotterdam, 17 October 1935

KENNISGEVING

De Gassaniem ter Synagoge Botersloot ontvangen **uitsluitend** Zondag a.s. 2.30—5 uur Goudschestraat 68.

L. WOUDSTRA
I. BRANDES

De receptie van de bruidegoms der wet bij de vereeniging Wester-Synagoge „LEW JOM" zal uitsluitend plaats hebben op Simchas Tora a.s. des namiddags van 3—5 uur in de Nieuwe Rotterdamsche Societeit, Heemraadssingel 125.

MONTEFIORE
Vereeniging tot Ondersteuning van Behoeftige Passanten te Rotterdam

Buitengewone Algemeene Vergadering

op DINSDAG 5 NOVEMBER a.s.
8½ uur n.m. ten kantore der Vereeniging van Speykstraat 105

AGENDA:
Verkiezing van 2 bestuursleden (vacatures) volgens het gewijzigd art. 9 der statuten.

FRAAIE HUIZEN

staan te Uwer beschikking!!
Binnenkort kunt U door loten van de loterijen voor „DE JOODSCHE INVALIDE" te koopen

VOOR F 2.50

per lot, eigenaar worden van een der

6 HEERENHUIZEN

te Amsterdam, Rotterdam, 's Gravenhage en Groningen

6 LUXE FORD AUTO'S

6 x 1000 PRIJZEN

WACHT DUS NIET LANGER!!

Koopt loten à f 2.50

te ROTTERDAM bij: Secretariaat „Daviro", Weste Wagenstr. 74-76, Tel. 11106; Mevr. Davids, Mathenesserl. 229; Mevr. Flesseman, Lef. de Montignypl. 9; Gerzon's Modemag.; Bijenkorf; Vroom & Dreesmann; Hema; alle kiosken; Kattenburg & Co., Hoogstraat; Loterij-kantoor „Fortuna", Ged. Binnenrotte 3; en diverse depots

Iedere loterij 24000 loten. Goedg. door den Min. v. Just. dd. 19 Mrt '34. No. 855

Loten worden op aanvraag toegezonden door „De Joodsche Invalide", Nieuwe Achtergracht 98, Amsterdam, Postgiro 10260

Loten Joodsche Invalide

zijn verkrijgbaar bij

Gebr. Haagens Keizerstr. 27

N.V. WASSCHERIJ v.h. J. J. DE LANGE
Zestienhovenschekade 198-200 - OVERSCHIE - Telefoon 42880
WIJ WASSCHEN WIT ALS SNEEUW

Electrisch Scheren

Onberispelijk - Pijnloos
Verwonden onmogelijk

AMERIKAANSCHE JOODSCHE UITVINDING

De SHICK DRY SHAVER is een uitkomst en voor ritueel gebruik geoorloofd

Importeurs: N.V. ILFRA
v/h I. L. FLESSEMAN - A'dam-R'dam

Verkrijgbaar bij: GEBR. HAAGENS
KEIZERSTRAAT 27 - ROTTERDAM-C

FRED. DE JONG
Schiekade 186b - Rotterdam
Telefoon 42490
Verzekert U tegen
Dokterskosten - Ziekenhuis - Operatiekosten
Vraagt inlichtingen (geheel vrijblijvend)

Vischhandel „DE OCEAAN"
Dagelijks Versche Visch, ook gebakken
Visch in Blik
BEZORGING AAN HUIS
C. G. BON
Kleiweg 109 - Hillegersberg - Tel. 44170

Hillegersbergsche Glashandel
Inzetten en leveren van alle soorten glas, glas in lood en glas op maat
H. SPRUIJT
Kootschekade 11, Tel. 42110

DAMES KAPSALON
Onduleeren 25 ct — Knippen 25 ct
Wasschen 25 ct. Permanent compleet f 1 25
HEEREN-SALON
Scheren 15 ct — Knippen 30 ct
Goed geschoold personeel
A. J. v. BROEKHOVEN
Bingleystraat 4, R'dam

CONFECTIEFABRIEK VRAAGT
Magazijnjuffrouw
bekend met eenv. magazijnadministratie en met clientèle kunnende omgaan.
Brieven No. 195 Bureau van dit Blad.

Zit-Slaapkamer
met pension gevraagd door Dame.
Br. m. prijsopg. No. 196 Bur. v. d. Bl.

T. H. Ruighaver
Fruit-, Groenten-, Comestibles- en Aardapoelhandel
Bergschelaan 235 en 320
Bergpolder — Rotterdam

Verhuizingen en Meubeltransport onder garantie
F. Spangler
Berkelschelaan 108a - Rotterdam
Telefoon 40370
Tevens Behangerij en Stoffeerderij
Het voordeeligst adres

Fijnstrijkinrichting „MARTINOT"
Speciaal adres voor Overhemden, Boorden enz.
Ook Herenwasjes - Nette afwerking
Alles met de hand gestreken
Bergweg 307, Tel. 42420, Rotterdam

Kleeding naar maat
Costuum vanaf f 40.—
Fa. M. A. ZIZOW
Bergweg 244 - Rotterdam
Tel. 44506 v/h Goudschesingel

J. D. KNETEMANN & C. WAALS
STUCADOORS
HOOIDRIFT 161c — ROTTERDAM
TELEFOON 33812
OPGERICHT 1919
AANNEMER VAN BURGERWERKEN

Ingekomen Giften

In dank ontvangen bij Gebr. Haagens (Postgiro 6916) voor het Noodfonds voor Duitsche vluchtelingen van N. te Z. f 2 50 en voor Kindervoeding van S. f 1.—

Neemt proef met BROOD en BANKET uit de Bakkerijen van: **Aug. Schenk**
Fabriek: BAAN 34-36-38, Telefoon 53805
Kruiskade 45, Telefoon 14016 — Schiedamschedijk 158, Telef. 13205
SCHIEDAM: Kam. Onneslaan 105, Tel. 69686
Steeds het beste

De Luxe Broodbakkerij
J. van Gelder, Schietbaanstraat 31, Rotterdam
bezorgt ook aan huis: Melkbrood 14 cent, Fijn Witbrood 12 cent, Zeeuwsch Krop 12 cent

---

Latil-Garage
Stalling met Onderhoud
Aleidisstraat 35-37-39-41-43-45-47
Witte van Haemstedestraat 22-24

Uw adres voor Schilder-, Behang- en Witwerk
is C. V. VERPOORTEN's Verf-, Behang- en Glashandel
Mauritsstraat 23 — Telefoon 15451

Auto-Garage SNOEI, Carnisselaan 16, Tel. 13021
Trouw-, Rouw- en Visiterijden met 1e klas luxe 7-persoons Auto's
Dag en Nacht geopend — Aanbevelend P. H. SNOEI

Wij leveren U:

1000 prima witte Bank-Enveloppen

bedrukt met Uw naam of firma voor slechts **f 3.50**

bij afname van 3000 stuks f 3.— en bij 5000 stuks f 2.75 per Mille

Laat ons ook voor Uw andere Drukwerken prijs opgeven. Wij concurreeren scherp en de uitvoering voldoet aan de hoogste eischen

Drukkerij Gebr. Haagens
Keizerstraat 27 — Telefoon 56401

Van den Berg & Co.'s Transportbedrijf
Wijnhaven Z.Z. t/o. No. 110 - Rotterdam - Telefoon 55855
Dagelijksche Autotransporten naar Delft, Den Haag, Leiden, Haarlem en omliggende plaatsen
3 x per week Zaanstreek-Alkmaar — Concurreerende stadstarieven

---

A. SCHALK & Co., Kleiweg 14 Rijwielbanden en onderdeelen
Eerste Klas Reparatie-inrichting en Rijwielstalling
Berijdt uitsluitend onzen **eigen naam** rijwielen. 't Is voor U 'n blijvende garantie

---

Het adres voor het behandelen Uwer wasch is **G. A. DE WINTER**
Stoom-, Wasch- en Strijkinrichting „EDELWEISS"
Westmolenstraat 16-18 - Telefoon 68519 - Schiedam
Alles wordt aan huis afgehaald en weder thuisbezorgd

Gebr. E. en H. Gijzemijter
Meubelmakerij uitsluitend voor den handel
BANIERSTRAAT 31 — Ook specialiteit in old finished meubelen

Garage J. Theuwissen Electrische Metaaldraaierij en Reparatie-Inrichting
Stalling van Auto's f 6.- per maand, Motoren f 1.50
Goudsche Rijweg 95 (tegenover de Veemarkt), Tel. 11343, Van Galenstr. 32

SCHOUFOUR's Bouwkundig Bedrijf
Korenbloemstraat 2a Hillegersberg Telefoon 45405
Belast zich met het onderhoud van huizen, winkels, kantoren, werkplaatsen, enz.
Verbouwingen, stucadoorswerken en alle voorkomende herstellingen

---

Bouw- en Woningbureau L. D. Sundermeijer
Boezemsingel 42 - Rotterdam - Telef. 54211
Verricht alle Timmer- en Metselwerken en andere Burgerwerkzaamheden

---

A. VAN DER HOF'S DRAAD- EN KABELFABRIEK
A. VAN DER HOF — TELEF. 13337
HILLEVLIET 153 — ROTTERDAM

Duco-lak-spuitinrichting
P. RIJSDIJK, Nieuwe Kerkstraat 19, Rotterdam
Vakkundig - Vlug - Billijk
Telefoon 53560

Waalwijksche Maatschoenen- en Reparatie-Inrichting
F. VAN EETEN — Groote Visscherijplein 13b — ROTTERDAM
Inbrengen van vaste steunzolen — Halen en bezorgen zonder prijsverhooging!

van Onlangs doet het vakkundig

Loodgieter
Electricien

Showroom en Kantoor
Schietbaanlaan 33-35, Tel. 32795

Artikelen voor
gas, water, electriciteit

HUIJSMAN'S EFFECTENKANTOOR

WIJNHAVEN 139 — TELEFOON 12606

Voor Behangselpapieren, Schilderwerk, Witwerk enz.
naar Luijten's Behangerij en Schildersbedrijf
Zie Etalage - Bree 29b - Rotterdam - Tel. 12136

De Oude Post Bewaren van bagage en opslag van goederen -
Boodschappendienst Verkoop van rijwielonderdeelen MOTOR- en RIJWIELSTALLING
J. DE RUITER, voormalig postkantoor, Goudschesingel 113, Rotterdam, Tel. 11186

Automobiel- en Motorherstelplaats „Heftica"
H. C. OFFENBERG. Bergstraat 8, Rotterdam, Telefoon **40495**
Lasch-, Frais- en Draai-inrichting — Slijpen van Cylinderblokken

KUIJPERS Rijwielhandel en Chauffeursschool
Alle merken RIJWIELEN ook op termijn
Vakkundige Reparatie-inrichting Chauffeurslessen f 15.- per cursus
A. H. KUIJPERS & Zn., v. d. Schellingstraat 10-18, Nicolaas Beetsstraat 60

Schoenmakerij „DE ZUIDHOEK", Wapenstraat 28
Heerenzolen en hakken 95 ct. - Dameszolen en hakken 70 ct. - Werkschoenen f 1.25
Op vertoon van deze advertentie 10 pCt. korting

Th. M. Bruggeman - Loodgieter

Speciaal adres voor alle werkzaamheden
Werkplaats: Schoutenstraat 121c - Telefoon 50255
Woonhuis: Bruijnstraat 65

HetGoedkoopste Adres onder de goede verhuizers

L. VAN DAM's Autobedrijf Woelwijkstraat 7 ROTTERDAM Zaagmolenkade 34 Telefoon 45380
Speciale Reparatie-inrichting — Stalling en onderhoud
Billijke prijzen — Dag en nacht geopend — Buick — Chevrolet

Voor goede optiek
Rinck
N. Binnenweg 251-253, O. Binnenweg 117
Hoofdsteeg 35 Rotterdam

ATELIER H. HOOGENBOS
POSITIEF-RETOUCHE
TEEKENWERK - CLICHÉ's
BEDRIJFS-FOTOGRAFIE
AELBRECHTSKADE 10 - ROTTERDAM - TEL. 30177

Internationale Verhuis- en Transport-Onderneming H. WURMS
Warmoezierstraat 27 - Telefoon No. 14540
Concurreerende prijzen! — Nette bediening!

Fransch, Engelsch, Duitsch
Degelijk onderricht aangeboden. Ervaren Federatie Leeraar. Dag/Avondprivélessen vanaf f 3 — per maand. Ook thuis. H. BAUDENELLE, Nieuwe Binnenweg 263a
Opleiding Gemeente Klerk — Ook: Steno + Typen — Gevestigd 1921 — Tel. 30447

M. GORES - Timmerman - Onderhoud van Huizen
Werkplaats: Juliana van Stolberglaan 6 - Hillegersberg
Levering van Markiezen en Tuinmeubelen — Scherp concurreerend

Leesbibliotheek - Kantoorboekhandel
ETALAGE-CARTONS enz. — VULPENHOUDERS en POTLOODEN
Gehuurde boeken worden ook thuisbezorgd tegen 10 cent per week per deel
J. ADVOCAAT - Vlietlaan 30 - Telefoon 13666 - Rotterdam

Dames-, Heeren- en Kinderkapper. Tevens verkoop van Parfumerieën
C. J. MONTIJN NOORDERHAVENKADE 97 hoek Bezemerstraat, Blijdorp
LUSTHOFSTRAAT 75 — TEL 51521 — ROTTERDAM

Transporten en Verhuizingen
door geheel Nederland
Fa. v/h GEBR. DELWEL
Kralingsche Kerklaan 101 - Tel. 57003 - Rotterdam

Technische Handelsonderneming D. P. van der Zee
Molenwaterweg 62 Rotterdam Tel. 45126
Depot: Lissen Materiaal - Emicol Wavemaster
Alles op het gebied van Radio
Levering aan den kleinhandel

HOTEL, CAFÉ-REST. WIJNBERG ZWOLLE
VEEMARKT Telef. 216 R.E.O.R.
Modern Comfort, Voor langer verblijf speciale prijzen

Geeft Uw Bont alleen aan den vakman
Voor moderniseeren en reparatie naar nieuwste modellen. Laagste prijzen
Speciale Reclame-aanbieding: VEULENMANTELS NAAR MAAT f 60.- + W.B.
Pelterijenhandel REFERENCE, Aert v. Nesstraat 142c

GEBR. GODSCHALK - Meubelfabrikanten
Jonkerfransstraat 47 - Telefoon 53106
Stoffeeren - Behangen - Repareeren - Moderniseeren

Woningbureau - 99% Verhuurkans!!
C. v. d. Hucht 2e Jerichostraat 7b, Rotterdam Telefoon 54652 - Giro 231656
Administratie Onroerende Goederen
Gratis adverteeren. Gratis huurbod aanslaan. Schilderwerk (buiten en binnen)
Witwerk. Timmerwerk. Behangwerk etc. — Vraagt geheel vrijblijvend prijs!

Rijwielhandel J. ORANJE, Rodenrijschestr. 87
1e klas CRESCENDO Rijwielen, eigen bouw met orig. Torpedo-naaf, Radium-antislipbanden, Spiraalzadel, onder volle garantie **Prijs f 39.-**
Levert verder alle fabrieksmerken

Meubelen maken wij zooals U het wenscht — zoowel antiek als het modernste
L. J. VAN DER SLUIJS & ZONEN, Meubelfabrikanten
Hendrik de Keijzerstraat 63-65, Tel. 12026, R'dam

Grossier in zure Haring, Rolmops en andere Zuurwaren
J. S. MEIJER
Schoolstraat 12 Gouwscheweg 125
Telefonisch te bereiken onder No 56820
Fijne Groene en Hollandsche nieuwe Haring
Speciaal adres voor wederverkoopers en particulieren

„DE CONCURRENT"
AUTO-DUCO-SPUITINRICHTING BEKLEEDER PLAATWERK
v. BLITTERSWIJK EN DE JONG
VANSPEIJKSTRAAT 33 - ROTTERDAM
TELEFOON 33326

2 fauteuils, 4 stoelen . . f 15.75
2 clubs, 4 eiken stoelen f 32.75
Moquette bekleed
Reparatie-inrichting
Meubelfabriek
Ged. Binnenrotte 32a, Tel. 14205

Centrale Verwarming Hengelo
Ingenieursbureau Zweerink. Tel. 2204
Centrale Verwarming volgens alle systemen —
OLIE-STOOKINRICHTING

„WESTLANDSCHE TUIN"
A. BOER
Groenten en Fruit
Dagelijks versche Groenten
STATENWEG 107
Tel 44704 - Rotterdam (Blijdorp)
Bestellingen worden zonder prijsverh. thuisbezorgd

A. C. Dammann
Mr. STUCADOOR
Telefoon No. 10914
Specialiteit in witten, kleuren en reparatiën
Woonhuis: Aegidiusstraat 121b
Werkplaats: Aegidiusstraat 131b

GARAGE JAN LEMMENS
Volmarijnstraat 39 - Tel. 37660
Speciale reparatie-inrichting voor alle merken
Automobielen en stationaire motoren
Geschoold personeel voor
Benzine- en Dieselmotoren
Concurreerende prijzen. Coulante behandeling

Neemt eens proef met onze
BOTERSPECULAAS
14 ct per ons. 30 ct per half pond
Ruime sorteering Chocolaterie
J. VROON MATHENESSERPLEIN 15 Rotterdam - Tel. 32808

Radio Techn. Dienst H. J. Koets
v/h Chef Inspecteur N.V. Philips Radio
Leider Technische Dienst Eindhoven
Willem Buijtewechstraat 180a
Telef. 37040 - Rotterdam
Reparatie van Philips, Erres en alle andere merken radio-apparaten

A. van Herwaarden
Radio-apparaten
met schitterende weergave. Billijke prijzen
Schrijfmachines
Linten, Carbonpapier Reparatiën
Schiedamsche Singel 195a
Telefoon 51709

Coiffeur des Dames
Salon Baitz
Kleiweg 72a, Hillegersberg
Telef. No. **41224**

RIJWIELHANDEL
Stalling en reparatie
AANLEG EN ONDERHOUD VAN ELECTRICITEIT
RADIO
Aanbevelend
H. B. SCHEUERMAN, Mauritsstraat 3 en 6

GOED en GOEDKOOP
lever ik dagelijks aan vele Joodsche gezinnen de allerbeste kwaliteiten
Aardappelen, Groenten en Fruit
franco aan huis — Aanbevelend:
M. v. ASPEREN
v/h W. JANSSEN
Duivenvoordestraat 69
(Hoek Aleidisstraat). Tel. 31699

Rijwielhandel
J. C. DE VALK
Reederijstraat 2c Rotterdam
Officieele SIMPLEX-Vertegenwoordiger
Vakkundige reparatie
Stalling — Alle onderdeelen verkrijgbaar

Drukwerk voor den Handel
GEBR. HAAGENS
Keizerstraat 27 - Tel. 56401

DEN HAAG

Ateliers voor Moderne Kleinkunst in Hang- en Schemerlampen
Uitsluitend Handwerk - Ontwerper JAN BOSCH - Brons, Koper, IJzer, Tin
Ook het loodgietersbedrijf voor uitsluitend burgerwerk
VEENKADE 146-147 — TELEFOON 333240 — 's-GRAVENHAGE

G. KATER
Electrische Brood-, Beschuit- en Koekbakkerij
„DE STER"
Hoefkade 307, Den Haag
Hoek v. Ravensteijnstraat

Rijdt met „STRIEN TAX"
Betrouwbaar, snel, goedkoop
Gratis voorrijden
30 ct. aanslag waarvoor 1 K.M. wordt gereden — 5 ct. per K.M.
DAG EN NACHT GEOPEND
Kazernestraat 54 - Telefoon **111082**
Speciaal adres voor Buitenritten

HAARLEM

FIBBE
N.V. TECHNISCH BUREAU
Lange Veerstraat 1 — Haarlem — Telefoon 15184
Radio - Electriciteit

Schoenmakerij C. A. Theunessen
Tollensstraat 80b Rotterdam
Heeren zoolen en hakken f 1.50
Dames „ „ „ „ 1.—
Prima afwerking

Boekhandel Wijbenga & Knook
Bergschelaan 332c - Tel. 41232
Levering van alle soorten
School- en Studieboeken
Schrijf- en Teekenbehoeften

H. VAN HUIZEN
Akkerdijkstr. 126b, R'dam, tel. 34800
Behangerij, Stoffeerderij Bedden en Matrassen. Reparatie-inrichting Uw adres voor goed en goedkoop werk, zoowel nieuw als rep. Het 15 j. bestaan der zaak garand. U vakk. en sol. werk. Spec in rep. aan Smyrna- en Perzische Tapijten. Prijzen z. aangepast aan tijdsomstandigheden

Stucadoorsbedrijf
W. H. CLASQUIN
G. v. d. Lindestraat 13
Rotterdam - Telef. 34941
Aanneming van
NIEUWE BURGERWERKEN en WITWERK

Brillendragers!
Doublé Bril met bolle glazen in luxe etui **f 3.50**
Ook volgens voorschrift van H. H. Oogartsen
Jansen, Hoogstr. 299

Schildersbedrijf
J. B. de Boer
Vrijenbanschestraat 51
Rotterdam
houdt zich beleefd aanbevolen voor burgerwerken

Een goed adres
voor het huren van Wagens en Carriers
is Bellevoijsstraat 11, Rotterdam
Aanbevelend
P. v. d. Schee

Loodgietersbedrijf
P. SPEKSNIJDER
Erkend gasfitter der Gem. Gasbedrijven Rotterdam
Baden, geysers, waschtafels, sanitaire inrichtingen op elk gebied
POTGIETERSTRAAT 12a b/d Kleiweg
Telef. no. 44865 Schiebroek

Wenscht U typografisch goed verzorgd **Drukwerk**
Vraagt dan eens prijs bij
Fa. Dikken & Lubberink
Meiland 6 - Tel. 55341
Tuindorp Vreewijk
Geen order te klein — Geen order te groot

Zwolle

Dat 's fijne waar van
Schuttelaar
Zwolle Tel. 540
Deventer Tel. 3406

Kruideniersbedrijven

Dordrecht

Wido-Tax
C. A. Boelaard v/h A. v. Wingerden
Bilderdijkstraat 47 - Dordrecht
Tel. 4927
Vast Stadstarief 30 cents
Gratis voorkomen

Kalender

Van 18 t/m 24 October 1935
Van 21 t/m 27 השרי 5696

Vrijdag הושענא רבא
Begin van den Sabbath 5 uur
שבת שמיני עצרת , קהלת
Einde van den Sabbath 5 uur 41 min.
Zondag זמן מנחה , שמחת תורה 4½ uur
Einde van het Feest 5 uur 39 min.
Maandag אסרו חג

TWEEDE BLAD
WEEKBLAD VOOR ISRAEL. HUISGEZINNEN
Vrijdag 18 October 1935

Van de Botersloot

De toekomst der Rotterdamsche Joodsche Gemeente

Belangrijke beschouwingen over het rapport der Cultureele Commissie in den Kerkeraad — Principieel betoog van Mr. Sanders tegen de reform

In de zitting van den Kerkeraad der Ned. Isr. Gemeente alhier op Woensdagavond 9 Oct. j.l. gehouden onder presidium van den wnd. Voorzitter, den heer Sim. S. Bosman, waarvan Wij in ons vorig nummer reeds voor een deel verslag gegeven hebben, werd na beëindiging der debatten over het voorstel van Parnassijns tot het verleenen van een subsidie aan Regenten van het Gesticht voor Israël. Oude Lieden en Zieken over 1935 ten bedrage van f 4000.—, waarbij de heer Bosman als Voorzitter van dit College zich tenslotte bereid verklaard had, om bij volgende subsidie-aanvragen iedere rekening te openen met het batig saldo van het vorig jaar, dit voorstel, zooals het in de vorige zitting aan den Raad werd gedaan en waarover toen de stemmen staakten, bij acclamatie aangenomen.

Aan de orde was hierna de behandeling van het Rapport der Commissie, benoemd in de vergadering van den Kerkeraad van 7 Januari 1935, om in overleg met den Opperrabbijn plannen te ontwerpen tot versterking van den religieusen zin en tot bevordering der cultureele ontwikkeling in de Gemeente.

De Voorzitter gaf gelegenheid tot het houden van algemeene beschouwingen.

Rede van den heer Hertzberger

De alg. beschouwingen werden geopend door den heer Hertzberger, die verklaarde met groote verbazing en niet minder groote bewondering te hebben kennisgenomen van het rapport.

Verbazing eenerzijds, omdat hij daarin gevonden had woorden en gedachten, die tot heden slechts werden gehoord binnenkamers of in besloten vergaderingen en die thans zijn neergelegd in een publiek rapport aan den Kerkeraad van een der groote Gemeenten in den lande.

Anderzijds bewondering en wel in de eerste plaats omdat uit het rapport duidelijk blijkt, dat aan een lang gekoesterd verlangen is voldaan, n.l. dat een intense samenwerking tusschen het geestelijke en administratieve gezag is verkregen.

Ten dien opzichte wilde spr. in de eerste plaats woorden van groote erkentelijkheid en bijzonderen lof uitspreken voor het werk van den Opperrabbijn.

Deze heeft in de eerste jaren van zijn ambtelijke werkkring blijkbaar op zoo volledig mogelijke wijze kennis genomen van hetgeen hier meermalen is verkondigd en wat buiten deze vergaderingen in de Gemeente werd gehoord.

Als gevolg daarvan verzocht de Opperrabbijn de leden van den Raad tot een samenkomst, waarin onder diens presidium over verschillende aangelegenheden, die in het thans aan de orde zijnde rapport worden behandeld, van gedachten werd gewisseld en uit welken leerrijken en vruchtbaren avond mede is voortgekomen het initiatief van meerdere heeren uit den Raad, om diverse belangen commissoriaal te bestudeeren.

Aan deze Commissie met den Secretaris, maakte spr. zijn compliment over hun voortreffelijk rapport, dat de bestudeering in alle opzichten overwaard is.

Het rapport zelve, waarin o.a. te lezen valt, dat de Gemeente niet meer kan volstaan met de vervulling van de taak, haar door voorschriften uit langvervlogen tijden opgelegd en dat nieuwe paden zullen moeten worden betreden, om bestaande euvelen te bestrijden, gaf spr. de vrijheid, om gedachten in woorden uit te spreken, waarvoor hij onder andere omstandigheden, zou vreezen, omdat men hem allicht dan zou beschuldigen van assimilatorische of reformatorische tendenzen.

Ten dien opzichte herinnerde spr. zich, op deze plaats vroeger uitgesproken gedachten in het kader van de bestaande toestanden, die toen aanleiding waren voor den verslaggever van het plaatselijke Joodsche Weekblad, om hem te beschuldigen van „liebaûglen" met de reform.

Spr. was ervan overtuigd, hier te staan op wat men noemt heiligen bodem en door de onderteekening van de verklaring in verband met het aanvaarden van zijn mandaat, zou door spr. niet worden gesproken of gehandeld tegen den grondslag, waarop de Gemeente rust en toch voelde hij zich eenigszins vrij aan de hand van het rapport, dat als eerste onderteekenaar heeft niemand minder dan de Voorzitter der Commissie, Dokter Hausdorff, lid van den Raad, wiens onveranderlijke trouw aan de traditioneele lijn overbekend is.

Een uiteindelijk oordeel uit te spreken over de verschillende punten van het rapport wilde spr. nu nog niet.

In tegenstelling met hetgeen het rapport vermeldt, meende spr., dat thans voor onmiddellijke uitvoering alleen in aanmerking komt punt C. en wel de benoeming van een Permanente Commissie voor cultureelen arbeid; daarna zou aan de orde kunnen komen eerst punt b. en daarna punt a.

Inzake punt 3, Gemeenteblad, merkte de heer Hertzberger op, dat het hem bijna onmogelijk leek, dat er een orgaan zal komen, dat voor de verschillende leden van de Gemeente, die onderling zoo belangrijk verschillen ten opzichte van eischen aan goede schrifturen te stellen, voldoende lezenswaard zal worden genoemd.

Een schriftelijke mededeeling meer of minder uitvoerig op onbepaalde tijden, kan zeer zeker saamhoorigheid bevorderen, doch voldoende copie voor een regelmatig te verschijnen orgaan, dat het gewenschte succes moet geven, leek spr. onwaarschijnlijk.

Bijzonder juist zegt de Commissie, aldus spr., dat de aanstelling van een informator zal moeten geschieden, zoodra de geijkte persoon zich daartoe biedt, m.a.w. eerst de geschikte persoon en dan het ambt.

Ofschoon in het plaatselijk Joodsch orgaan wel eens cynische woorden zijn geschreven over den nieuwen titularis, meende spr., dat een goede functionaris met begrip van zijn taak, veel nut zal stichten.

Wat den Eeredienst betreft, achtte spr. het bijzonderr pueriel, dat men de bekorting van den eeredienst in de eerste plaats wil zoeken in een wijziging ten opzichte van de 2e mie Sjebeirach.

Dit is een onderdeel van den dienst, hetwelk zeer weinig invloed heeft op den geheelen tijdsduur. Bekorting is zeer noodig, doch onjuist achtte spr. het in verband met het respect verschuldigd aan den Voorzanger enz. den dienst vooraf precies aan tijd te binden; als men bekorten wil, laat men het dan flink aanpakken, doch dit is een zaak van niet alleen localen, doch ook van interlocalen aard.

Rotterdam moet noch op het gebied van eeredienst noch op het gebied van andere godsdienstige voorschriften verschillen van andere steden in den lande.

Het verkorten van den dienst zal zeker bijdragen tot verhooging van het decorum en tot het meer indachtig blijven aan de woorden: Dang lifnei Mie atto ngoumeid.

Het is psychologisch onmoglijk voor het allergrootste deel der menschheid in hoogstgewijde stemming gedurende zoovele uren te blijven als vaak de dienst duurt; een plechtige, gewijde stemming, waarmede b.v. een Kol Nidrei-dienst begint, zakt zoo gemakkelijk naar meerdere uren.

Het eerst noodige zijn toch de stemming en aandacht bij de godsdienstoefening en ten dien opzichte is het bijzonder goed gezien van de Commissie, dat men reeds spreekt over vertaling en toelichting der gebeden enz.

Laat men niet uitgaan van de stelling, dat de Synagoge-bezoekers maar moeten zorgen, dat zij de Hebreeuwsche taal zoo ver machtig zijn, dat zij de gebeden kunnen volgen!

Men dient uit te gaan van de werkelijkheid, dat een zeer groot deel van de aanwezigen daartoe niet in staat is en dat er zeker vele tientallen jaren zullen verloopen, alvorens van dit levend geslacht daarin verandering zal komen, zoodat, wil men den dienst begrijpelijk maken, men vele gedeelten naast in het Hebreeuwsch, in de landstaal moet laten hooren. Wellicht kan uitgifte van nieuwe gebedenboeken de zaak vergemakkelijken, doch hoe de juiste oplossing van dit uiterst moeilijke probleem, vooral ook mede met het oog op de eischen, die voor de streng traditioneel-levenden aan den Synagogedienst worden gesteld, was spr. op dit oogenblik verre van duidelijk. Spr. stond tegenover het vinden van een goede oplossing vrij sceptisch, doch in de cultureele Commissie in samenwerking met den Opperrabbijn, kan z.i. nog veel bereikt worden.

Wat betreft de jaartijds-herdenking, spr. vond deze gedachte zeer juist, doch men beperke de mededeeling voor een herdenking van ouders niet alleen tot occupeerders van zitplaatsen, doch betrekke hierin alle leden der Gemeente.

Ten opzichte van het jeugdwerk stond spr. geheel aan de zijde van de leden der Commissie, eveneens kwamen hem de genoemde algemeene maatregelen, over het geheel zeer gewenscht voor.

Men make de Gemeente, zonder dat deze direct in alle onderdeelen financieele medewerking moet verleenen, tot een centraal punt, vooral ook bij den filanthropischen arbeid van zoovele diverse vereenigingen.

Bijaldien wellicht niet aan alle verwachtingen zal worden beantwoord — het zal steeds meer blijken, dat de Commissie van 7 Januari 1935 belangrijk en goed werk heeft gedaan in dienst van onze Gemeente!

Spr. uitte tenslotte den wensch, dat het werk ruchtdragend zal mogen zijn!

Het oordeel van Mr. H. Sanders

De heer Sanders uitte zijn bewondering voor het werk der Commissie. Hij bekende aanvankelijk niet veel vertrouwen te hebben gehad in de, dank zij het initiatief van den Opperrabbijn, aangewende pogingen tot verheffing van het religieus en cultureele peil der Gemeente. Spr. erkende in dit opzicht zijn ongelijk.

Het in zijn eenvoud uitnemend gestyleerde rapport dwingt eerbied af niet alleen door de oprechtheid, waarmede de oorzaken worden blootgelegd, die tot vervreemding hebben geleid, maar ook door de adviezen, waardoor het de richting aanwijst, om tot verbetering te geraken.

De Commissie zoekt niet alleen de oorzaak van het onvoldoende Synagogebezoek in onbekendheid met het Hebreeuwsch en gebrek aan begrip van het voorgelezen woord, doch erkent ook zonder schroom feilen, die de diensten aankleven, althans omstandigheden, die in dezen tijd als feilen worden gevoeld.

Op alle mogelijke wijzen is gestreefd naar overbrugging van de kloof, die het kerkelijk leven scheidt zelfs van hen, die „niet de Synagoge bezoeken, van geen instelling profiteeren en hunne kinderen geen onderwijs laten geven".

Het is inderdaad de hoogste tijd middelen hiertoe te beramen. Immers het gevaar van de intrede van het liberaal-religieuze Jodendom staat in onze Gemeente voor de deur, gelijk het elders zich reeds heeft verwezenlijkt.

Het is niet anders dan natuurlijk, dat bij de zooeven door spr. bedoelde overbrugging geraakt wordt aan het vraagstuk van de reform en spr. meende een spoor van deze aanraking te hebben ontdekt op pag. 3 van het rapport, waar de Commissie aanbeveelt, dat „bij elken Sjabbos-„en Joumtoufmorgendienst, gelijk in den ouden „historischen tijd, van den kansel een gedeelte „van de gelezen Thora- of Profetenperi-„cope of een fragment der gebeden, „door den Opperrabbijn kort vertolkt „of toegelicht wordt". De verwijzing naar den ouden historischen tijd heeft spr. geklonken als een excuus voor de reform-tendens, die door sommigen zou kunnen worden gezien in een vertolking, d.i. vertaling van den kansel, als hier beoogd.

Menigeen zal hebben geconstateerd, dat den laatsten tijd de stichting van een liberaal, een aan de moderne gemakken aangepast Jodendom het onderwerp van gesprek wordt in den vrienden- en familiekring. Steeds sterker wordt de aandrang de hand te lichten met wetten, zelfs principieele wetten des Jodendoms.

Waaraan is dit verschijnsel toe te schrijven? Eensdeels waarschijnlijk aan de vestiging van Duitsche geloofsgenooten in ons land, die met hun leed ook hun godsdienstige opvattingen naar hier hebben medegenomen, anderdeels aan het ontwaken van de behoefte aan Joodsche saamhoorigheid en van het godsdienstig besef bij velen, die sinds lange jaren van het Jodendom zijn vervreemd, die de wetten niet kennen, zelfs niet geleerd hebben, bij wie de wil of de practische mogelijkheid ontbreekt zich daaraan te onderwerpen en die om de eenvoudige reden, dat zij de godsdienstoefeningen niet begrijpen of verstaan, daarin geen bevrediging van hun behoefte aan godsdienstige stichting kunnen vinden.

Hoog laaien de debatten over dit onderwerp vaak op en de stormrammen van de tegenpartij richten zich daarbij vooral tegen de vrijzinnige bestuurderen der bestaande Joodsche Gemeenten. Hun wordt daarbij verweten, 1e. dat zij geen zedelijk recht hebben zich aan het hoofd te stellen of te laten stellen van een godsdienstige gemeenschap, wier wetten zij niet opvolgen; 2e. dat, als zij dit al doen, zij niet van hun macht gebruik maken, om aan de liberaal-religieuze richting een plaats te openen in het Kerkgenootschappelijk en Gemeentelijk verband. Men zegt: gij wilt ons als behoorende tot uwe Gemeenten beschouwen, voornamelijk om financieele bijdragen van ons te heffen, welnu geeft ons dan ook de gelegenheid en de middelen om ons Jodendom te belijden en uit te oefenen naar onze opvattingen en zorgt, dat wij voor onze groepen het recht van vertegenwoordiging krijgen in uw Gemeenten. En 3e. gij wijst onze godsdienstoefeningen af, maar gij kent die niet en wilt die niet kennen.

Het scheen spr. een zaak van plicht en van eer voor allen, die zich deze verwijten hebben aan te trekken het standpunt te bepalen, dat zij te dien opzichte innemen. Een en ander hangt onmiddellijk samen met het aan de orde zijnde onderwerp, want het is zeker, dat, indien het door de Commissie in beginselen aangegeven programma wordt ten uitvoer gelegd en men zal trachten de vervreemden tot het Gemeentelijk en kerkelijk leven terug te brengen, men op deze tegenwerpingen of verwijten zal stuiten.

In het eerste verwijt wreekt zich de anomalie, die sinds jaren in onze Gemeenten bestaat, n.l. dat een groot aantal zetels in de Kerkeraden wordt bezet door personen, die zich in meerdere opzichten niet naar de godsdienstige voorschriften gedragen. Ieder, die als liberaal Jood wordt aangezocht tot het bezetten van een zetel, voelt het bezwaar, waaraan spr. in 1921 bij zijn installatie reeds heeft uiting gegeven, dat het harmonieuzer ware, indien uitsluitend godsdienstig levende personen in de bestuurscolleges zitting hadden.

Kan men echter zoover gaan te beweren, dat zij, die daaraan niet voldoen, geen recht hebben aan het bestuur deel te nemen? Dit moet reeds daarom onjuist zijn, omdat, ware het juist, hun traditioneel levende medeleden zouden weigeren met hen samen te zitten. Maar niet alleen, dat zij dat gezelschap dulden, de vrijzinnige bestuurders zijn ook op die plaats gebracht door een vereeniging, die het traditioneele Jodendom als eerste beginsel huldigt en zonder dat van andere zijde een stem zich tegen de verkiezing verhief op grond van bezwaren, ontleend aan het uit godsdienstig oogpunt zondig leven van de betrokkenen.

Men komt over de anomalie heen, wanneer men inziet, dat iedere Jood, die principieel de Goddelijke oorsprong van de Tora en de bindendheid van de wetten van den ganschen codex erkent, Jood is in godsdienstigen zin en de godsdienstgemeenschap mede kan besturen, zij het ook, dat hij niet alle voorschriften in acht neemt. Want, wie is er, die van zich zelf kan zeggen: „Ik doe dat wel"?

Het tweede verwijt kwam spr. ongegrond voor. Het Kerkgenootschap staat in zijn geheel op de basis van het orthodoxe Jodendom, d.i. het erkent de verbindendheid van den ganschen codex. Het liberaal-religieuze Jodendom onderscheidt tusschen de godsdienstige wetten met zedelijken ondergrond, waarvan zij de bindendheid erkent en die, welke dien ondergrond niet hebben en waarvan het de bindendheid niet erkent. Daaruit volgt echter, dat het den Goddelijken grondslag van den codex in zijn geheel niet respecteert en aan de wetten, die het reeds aan de moraal ontleent, ten overvloede een religieuze basis geeft.

Dit is met het Joodsche geloof zelf in strijd, zoodat het op den grondslag van dat geloof staande Kerkgenootschap die liberaal-religieuze richting niet in zich kan opnemen zonder zelf zijn grondslag prijs te geven.

Uit een oogpunt van trouw aan het traditioneele Jodendom zouden ook de liberale Kerkeraadsleden daaraan niet kunnen medewerken. Spr. achtte het dienstig dit op deze plaats te zeggen, ofschoon de opvatting, welke hij hier verkondigt niet alleen belang heeft voor de houding van een bestuurder van een Gemeente, maar voor een ieder, die zijn standpunt ten opzichte van de inschakeling van het liberaal-religieuze Jodendom in het Kerkgenootschappelijk verband heeft te bepalen.

Het derde verwijt achtte spr. gegrond. Spr. kon zich indenken, dat een orthodox levend persoon iedere bijwoning van een liberaal-religieuzen dienst als een zonde beschouwt en deswege ieder contact zonder nadere motiveering afwijst.

Voor iemand, aan wiens levenswijze uit godsdienstig oogpunt nog al het een en ander hapert, ligt de zaak niet zoo eenvoudig. Het moge zijn, dat ook hij een zekeren tegenzin gevoelt tegen een gemoderniseerde, min of meer geassimileerde Joodsche godsdienstoefeneing. Maar de gedachtenwisseling, waarin hij ter zake geregeld wordt betrokken, is van dialectischen aard. Voor hem is het daarom geboden, wil hij zijn standpunt rechtvaardigen en overeind houden, de gevoelsmomenten te boven te komen, opdat hij wete, wat hij bestrijdt in de wijze, waarop de door hem gewraakte richting den godsdienst, dien zij voor den Joodschen houdt, uitoefent.

Men houde dit betoog niet voor praematuur. De Commissie erkent ronduit de moeilijkheden, welke zijn te overwinnen en waaraan zij haar ontstaan dankt. Eenerzijds is er onmiskenbaar een herleving van het religieus besef, anderzijds een te groote vervreemding bij velen van degenen, die men wil terugvoeren.

Het religieus besef zoekt zich een weg tot uiting, doch in een richting, die voor het Jodendom als godsdienst verderfelijk kan worden.

Het hier bedoelde gevaar uit den weg te gaan door er niet over te spreken, ware struisvogelpolitiek.

Spr. behandelde thans nog drie speciale punten uit het rapport.

Het denkbeeld van het vertolken of toelichten door den Opperrabbijn van een deel van het voorgelezen woord of van de gebeden heeft spr.'s sympathie.

De aanstelling van een ambtenaar voor het zoeken en onderhouden van contact met de Gemeenteleden scheen spr. ook nuttig, vooral wat betreft het bezoek aan zieken, die in een niet-Joodsche inrichting worden verpleegd. Spr. vernam bij zijn pogingen tot de inning van achterstallige schulden aan de Gemeente meermalen de grief, dat men zelfs bij langdurige ziekte geen opwekkend woord van de zijde van iemand, behoorend tot de Joodsche geestelijkheid, te hooren krijgt.

Het komt voor, dat de betrokkene zich dan vergenoegt met een gebed of stichtelijk woord, dat door een geestelijke van een andere gezindte met zijn toestemming wordt uitgesproken.

Tenslotte de klacht over een tekort aan decorum ter Synagoge. Dit spruit uit een gebrek aan aandacht, hetwelk deels een gevolg is van onvoldoend begrijpen van wat wordt gezegd, deels toe te schrijven is aan de wijze, waarop de dienst wordt geleid.

Wat het eerste betreft, de lib. religieuze richting heeft dit bezwaar grootendeels overwonnen, doordat zij alles, wat gezegd wordt, laat vertolken. Zij schept op deze wijze decorum, beter gezegd orde. Maar zij heeft dit voordeel verkregen ten koste van het wezen van de godsdienstoefening, n.l. het gemeenschappelijk gebed. De dienst is bij haar alleen voordracht, koor en predikatie en van een bidden door de Gemeente is geen sprake.

Spr. kon dan eerder berusten in wat minder orde, wat minder decorum, wat eigenlijk een noodwendig nevenverschijnsel is van het weliswaar gemeenschappelijk, doch toch zelfstandig bidden door de Gemeentenaren, wat op andersdenkenden juist vaak een diepen indruk maakt.

Een belangrijke factor voor de aandacht is ook de wijze, waarop in den dienst wordt voorgegaan. Weemoedig herdacht spr. de diensten, geleid door „onzen Vleeschhouwer", wiens gezondheidstoestand, naar spr. tot zijn groot leedwezen vernam, te wenschen laat.

Wie sidderde niet, wanneer deze man met het hoofd den grond beroerende, het Opperwezen aanriep met een stem, die klonk als bazuingeschal? Wie was niet overtuigd, als hij het annie hoe hasjouëil uitsprak, dat daar inderdaad de man stond, die dit gebed moest verrichten voor allen? En wiens oog bleef droog, als hij in het slotgebed het atto nouseir jad lefousjengiem voordroeg, om nog eenmaal, wijzende op 's menschen nietigheid, vergiffenis af te smeeken voor den zondaar en opneming van den bekeerling?

Door zulke hoogtepunten wordt een gansche dienst gedragen.

Spr. eindigde met den wensch, dat het werk der Commissie vruchten moge dragen!

Waren de Kerkvoogden niet geraadpleegd? vroeg de heer Hamburger

De heer Hamburger uitte zijn misnoegen, dat, wat betreft de voorstellen inzake den eeredienst, niet het advies is ingewonnen van het College van Kerkvoogden. Dit college immers heeft bij de diensten de leiding en dient dus allereerst gehoord te worden. Spr. zou bij de alg. beschouwingen hier niet over uitweiden, doch zeide er nader op te zullen terugkomen.

De heer Vromen spreekt

De heer Vromen heeft in de uitgesproken oordeelvellingen over het rapport, met name in de pers, twee uitersten vernomen. Eenerzijds wordt het zeer belangrijk, anderzijds van geen waarde geacht. Zooals gewoonlijk zal de waarheid wel in het midden liggen. Bij het doorlezen van het rapport troffen spr. bekende klanken, die wij reeds vele jaren bij de alg. beschouwingen over de begroting hebben vernomen. Spr. meende dan ook, dat het goede in het rapport niet nieuw is en het nieuwe van minder belang. Als deugd van het rapport beschouwde spr. voornamelijk, dat daarin reeds dikwijls uitgesproken desiderata in één verband van één gezichtshoek gecompileerd zijn.

Spr. achtte het belangrijkste in de inleiding het uitgangspunt, „de vele vervreemden weer tot het Jodendom en de Joodsche Gemeente terug te brengen". Komende tot de nadere uitwerking, meende spr., dat een Gemeenteperiodiek, dat eens per kwartaal verschijnt, weinig waarde kan hebben. De gedachte, daaraan advertentie-colportage te verbinden en dus op particulier terrein te treden, kon spr. niet toejuichen. Voor propagandistische litteratuur beval spr. liever brochures aan. Er zou voor de geregelde uitvoering van den practischen arbeid een Gemeentelijk bureau moeten komen, event. met een permanente cultureele commissie. Het rapport beval weder den beroemd geworden „informator" aan. De oneigenlijke naam wordt terecht slechts met aarzeling overgenomen. Spr. zou liever van „cultureel ambtenaar" spreken. Echter moet deze wondermensch zooveel uiteenloopende eigenschappen in zich vereenigen, dat spr. het practischer acht, zijn diverse functies te verdeelen. Zoo kan de bevordering van het schoolbezoek behandeld worden door het personeel, aan het onderwijs verbonden. Men stelle in overleg met den Voorzitter van den Onderwijsraad en den adviseur hiervoor de noodige middelen ter beschikking. Voorts onderzoeke men, of de financiëele zijde, het binnenkomen der Gemeentelijke bijdragen, ter Secretarie voldoende is verzorgd. Ten aanzien van een combinatie van dit cultureele ambt met dat van onderwijzer beaamde spr. het bezwaar, dat huisbezoek in den regel 's avonds zal moeten geschieden, als wanneer de onderwijzer als zoodanig in functie is.

De voorgestelde korte vertolking van deelen uit den Synagogalen dienst, achtte spr. een goed idee. Van een reformatorisch karakter is hierbij geen sprake! Men heeft lang geleden reeds den „metoergeman" gekend. De voordrachten op Sjabbosnamiddag zouden kunnen geprobeerd worden. Spr. vreesde echter, dat deze op den duur zullen verloopen. De voorgestelde verkorting van de mie-Sjeberach achtte spr., evenals de heer Hertzberger, van weinig belang.

Ten aanzien van de gewenschte verkorting der Synagogale diensten wees spr. op den Rous-Hasjono-dienst. Voor een predikatie is deze feitelijk te lang. Toch wist spr., dat er anderen zijn, die wèl op zoo'n predikatie prijs stellen. Spr. begreep niet het geduld, waarmede elk jaar voor den Rousj Hasjono-dienst een tijdsindeeling wordt ontworpen en gedrukt, ofschoon niemand er zich aan stoort en ook meermalen niet kan storen. Men vergete voorts niet, dat er ook diensten voorkomen, die te kort zijn, waardoor men, b.v. ter Synagoge-Boompjes, soms niet voldoende tijd heeft, het gebed rustig te verrichten!

Op de in het rapport vermelde herziening der Tekonous heeft spr. reeds dikwijls vruchteloos aangedrongen.

De voorgestelde verbetering van de damesafdeeling is, ressorteerende bij de bouwcommissie, reeds herhaaldelijk aanbevolen. De Voorz., de heer Bosman, heeft zelfs al lang toegezegd, „spoedig" met een verbouwingsplan te zullen komen, waarin deze verbetering is opgenomen. Spr. zette uiteen, hoe hij zich een weinig kostbare verbouwing denkt, waarbij veel euvelen van het bestaande complex worden verholpen.

Het invoeren van metalen plaatjes ter aanwijzing van de opgeroepenen en dergelijke vond spr. voor het decorum wel aardig, maar in het licht van het groote doel, in de inleiding gesteld: de verafstaanden naderbij te brengen, heeft het niet veel te beteekenen. Hetzelfde kan gezegd worden van het denkbeeld, den jaartijddag speciaal aan occupeerders van zitplaatsen in herinnering te brengen.

De bewerking van Joodsche literatuur in het Nederlandsch is een goed werk, reeds door andere organisaties, zooals C. O. en Agoedas Jisroëil, aangevat. Dit is vooral een geldkwestie. Daar het trouwens een algemeen Nederlandsch-Joodsch belang is, dient dit niet speciaal van één Gemeente uit te gaan, gelijk ook in het rapport wordt opgemerkt.

(Voor slot van dit verslag zie Eerste Blad pag. 2).

BINNENLAND

Crisis in den Ned. Zionistenbond

Het Bondsbestuur treedt reeds December af!

Naar het Bondsbestuur van den N. Z. B. in de Joodsche Wachter mededeelt, heeft het, evenals de redactie van dit weekblad, besloten zijn ambtsduur, welke eerst in December 1936 zou expireeren, met een jaar te verkorten en dus in de jaarvergadering van December a.s. af te treden.

Mr. Abel J. Herzberg licht in een hoofdartikel, getiteld: De stoelen zijn vrij, de redenen toe, welke het Bondsbestuur tot zijn besluit aanleiding gaven. Het is op de eerste plaats de groeiende invloed der Socialistische Zionisten en op de tweede plaats de ongedisciplineerdheid in den N. Z. B., waaraan het Bondsbestuur door een reeks voorstellen op de komende alg. vergadering een einde wil maken.

Geweven portret in kant van Prinses Juliana

De bekende Textiel-expert Gerson Mol, Weteringkade 21/21 a te Den Haag zendt ons een exemplaar van een prachtig geweven portret in kant van H. K. H. Prinses Juliana, uitgegeven met officieele toestemming van H. K. H. en van het Ned. Roode Kruis.

Het is een kunstzinnig product naar ontwerp van den vermaarden weefkunstenaar Bauer geëncadreerd in een smaakvol zilveren lijstje met ornamentale kroon, met den aankoop waarvan men tegen een populairen prijs tevens een bescheiden steentje bijdraagt aan den bouw van den Tempel der Humaniteit, die het Ned. Roode Kruis bezig is onder de verheven leiding van onze Kroonprinses op te trekken tot heil van de hulpbehoevenden, tot zegen van onze geheele bevolking en tot eere van ons land!

Voor de Poolsche Joden

Hulpactie van Israël

Nederlands Joden hebben uit den noodkreet van het Comité Cékabé gezien, dat de toestand van de Joodsch-Poolsche gemeenschap schier onoplosbare moeilijkheden oplevert.

Van de ongeveer 4 millioen menschen, die deze gemeenschap vormen, beschikken 2 millioen niet over voldoende middelen, om den mond open te houden. Zonder ingrijpende hulp zal dit niet veranderen.

De toestand der Poolsche Joden is niet het gevolg van maatregelen der Regeering, die er op gericht zouden zijn, de Joden te schaden. Die toestand is het gevolg van den wereldoorlog en de na dien oorlog ontstane politieke en economische verschuivingen.

Van de Poolsche Joden heeft voor den oorlog 70% geleefd van den handel met het buitenland, Rusland vooral.

Nu is particuliere handel met Rusland onmogelijk geworden; daarnaast doet zich het feit voor, dat de Regeering menigen tak van industrie en handel aan den Staat heeft getrokken, zoodat de fabricage van en de handel in tal van goederen, vroeger in Joodsche handen, door particulieren niet meer kan worden uitgeoefend. In de derde plaats is de geweldige groei van de coöperaties oorzaak van achteruitgang of gedwongen liquidatie van individueele handelsondernemingen.

Zoo is het te begrijpen, dat de helft van de Poolsche Joden niet meer in staat is, de kost te verdienen. Het is afschuwelijk te moeten inzien, dat deze twee millioen menschen niet van den ondergang kunnen worden gered. Ondanks de bewonderenswaardige offervaardigheid van hen, wien het nog goed gaat en zelfs van hen, die zelf maar juist genoeg hebben, om te leven, is het ondenkbaar, dat de eene helft van de Joodsche bevolking de andere door giften en gaven in het leven kan houden.

In Polen heeft men dit allang begrepen en men is zoo moedig, dit feit onder de oogen te zien. Men heeft al zijn aandacht geconcentreerd op het opleiden van de jeugd in ambachten en beroepen, die de opgedane vakkennis in Polen of elders in de wereld zal kunnen gebruiken.

Natuurlijk kost die opleiding geld. Bij alle opofferingen, die de Poolsche Joden zich getroosten, om de jeugd te redden, zijn zij niet in staat dat te doen zonder hulp van de Joden in heel de wereld.

Zij hebben die hulp ingeroepen, ook van de Nederlandsche Joden en eenige heeren hier te lande hebben zich tot het Nederl. Comité Cékabé geconstitueerd, dat zich reeds tot de Nederlandsche Joden gericht en giften voor dat doel gevraagd heeft.

Het Comité, dat in der haast tot stand was gekomen, heeft zich tot de vereeniging Israël, Nederlandsche Centrale voor de hulp aan buitenlandsche Joden, gewend met het verzoek, de actie voor Cékabé over te nemen.

Het bestuur van Israël heeft niet geaarzeld dat verzoek in te willigen.

Israël dringt er thans bij de Nederlandsche Joden op aan, dat zij het hunne doen, om hun Poolsche stamgenooten te helpen.

Men begrijpt, dat er zeer, zeer veel geld noodig is.

Doe elke Jood zijn plicht en zende een zoo groot mogelijke gave voor Cékabé aan het Bureau van „Israël", Kamer 79, Beurs voor den Diamanthandel, Amsterdam, Gem. Giro I. 300, Postgiro 127701.

Het Bestuur van Israël,
Mr. J. E. HILLESUM, Voorzitter
Dr. A. VAN RAALTE, Vice-Voorzitter
Prof. Dr. D. COHEN, Secretaris
Arts E. H. VAS NUNES, Penningmeester
Mevr. Mr. J. BIALLOSTERSKI-Joosten
(Dagelijksch Bestuur te Amsterdam)

I. MAARSEN, 's-Gravenhage
A. SIMONS Mzn., 's-Gravenhage
Arts M. HERTZBERGER, Rotterdam
H. VAN DAELEN, Rotterdam
J. VREDENBURG, Arnhem
Mr. M. J. WOLFF, Arnhem
A. LEVIE, Groningen
S. J. S. HIRSCH, Zwolle
J. FRIJDA Lzn., Utrecht
HERM. GELDER, Deventer
S. HEERTJES, 's-Hertogenbosch
LOD. VAN DAM, Enschedé

Loterij voor restauratie begraafplaats te Leek (Gr.)

LEEK — Evenals voor eenige jaren, organiseert de Dames-Gewre alhier een verloting. Is uit de opbrengst daarvan den vorigen keer het interieur van onze Sjoel verfraaid, thans is het de bedoeling het bedrag in hoofdzaak te besteden voor noodzakelijke vernieuwingen aan de begraafplaats alhier. Wij hopen van harte, dat velen, waaronder in de eerste plaats vroegere plaatsgenooten en vooral diegenen onder hen, wier bloedverwanten op deze begraafplaats hun rustplaats gevonden hebben, zich aangespoord zullen gevoelen, loten te koopen. De prijs kan geen bezwaar zijn: een kwartje per lot. Met de aantrekkelijke kans, één of meer der mooie prijzen te winnen.

Met de uitgifte van loten voor deze loterij (goedgekeurd door B. en W. der Gemeente Leek) is reeds een begin gemaakt. De loten zijn verkrijgbaar bij de damesleden der Gewre, den heer G. de Jong, Leeraar der Gemeente en bij den heer S. A. Denneboom te Leek (Gr.).

Mogen velen ertoe bijdragen deze zoo sympathieke verloting te doen slagen!

70-jarig bestaan der Synagoge te Meppel

MEPPEL — Het 70-jarig bestaan der Synagoge alhier zal op Sabbath Parsjas Noach, 2 November a.s. plechtig worden herdacht. De Opperrabbijn a. i. van Friesland, Moré A. S. Levisson, hoopt dien Sabbath in Meppel te vertoeven en de herdenkingsrede uit te spreken.

40-jarige ambtsvervulling B. de Metz

ZUTFEN — 1 November a.s. hoopt de heer B. de Metz zijn veertig-jarige ambtsvervulling te herdenken.

Verblijf in Den Haag

In het TEHUIS VOOR DAMES, Westeinde 31, zijn kamers met ontbijt of volledig pension beschikbaar voor korter of langer tijd. — Zeer matige prijzen, rustige en gunstige ligging in het centrum van de stad. Uitstekende tramverbindingen. Telefoon 113932.

Uit de Nieuwe Molstraat

Bruidegoms der Wet

Als Bruidegoms der Wet zijn benoemd ter Groote Synagoge de heeren A. Hamme en D. Hamme; Tweede Synagoge de heeren J. van Leeuwen en I. van Leeuwen; Derde Synagoge de heeren E. de Jong Sr. en E. de Jong Jr.; Jeugdsynagoge B. Hamme en J. Lens.

Gelukkige examen-candidaten

Geslaagd ex. voorber. onderwijs akte B. Mej. E. A. M. Perel te Amsterdam.

Rondom het Meijerplein

Opgewekte 24ste Jaarvergadering der J. I.

Alzijdige sympathie, maar de crisis laat zich gelden . . . — Nadeelig exploitatie-saldo van f 6221.87 — Over eenige maanden reeds trekking der eerste loterij!

Aan den vooravond van het slaan van den eersten paal voor de belangrijke uitbreiding van het Centraal Gesticht van de Joodsche Invalide aan de Nieuwe Achtergracht hoek Weesperplein werd Woensdagavond 9 October l.l. de 24ste jaarl. algem. vergadering der J. I. gehouden in een dichtbezette conversatiezaal op de hoofdverdieping van het Centraal Gesticht.

Ondanks de crisis en de zorgen, welke deze tijd uiteraard ook voor deze alombekende en geprezen vereeniging meebrengt, heerschte er een sfeer van opgewektheid en vertrouwen in de toekomst, welke weldadig aandeed.

Het gaat goed met de loterijen — het geld voor den inventaris van het nieuwe Gesticht komt er en . . . straks komen er ook 150 nieuwe verpleegden onder de veilige hoede van Directeur Gans en zijn eminenten staf . . . .

Het geheele bestuur met den Directeur zat achter de bestuurstafel (alleen de heer N. Davids te Rotterdam had zich telegrafisch wegens verhindering moeten excuseeren), toen, opgewekt en welsprekend als steeds, de Voorzitter der J. I., Arts A. Keesing, de vergadering opende met een rede, waarin hij ronduit verklaarde, dat de J. I., ook zij, in het 24ste vereenigingsjaar niet over rozen was gegaan. Desalniettemin was zij erin geslaagd fier voort te gaan op den gekozen weg. Ten bewijze daarvan gewaagde hij van de belangstelling, die de J. I. zoowel in binnen- als buitenland ondervindt. Informaties uit Engelsch-sprekende landen over de J. I. ingewonnen, waren het actieve bestuur aanleiding een geïllustreerde Engelsche propagandabrochure in het licht te geven.

Arts A. Keesing

Met dankbaarheid maakte de Voorzitter gewag van de opnieuw van het Koninklijk Huis ondervonden waardeering tot uiting gekomen in een spontane gift van H. M. de Koningin.

Hulde bracht spr. aan een der aanwezigen, die tot dusver niet minder dan 547 loten had geplaatst, een voorbeeld, dat navolging moge vinden.

Tenslotte uitte Dokter Keesing den met luide instemming onderstreepten wensch, dat de zes loterijen vóór de viering van het 25-jarig jubileum in 1936 uitverkocht zullen mogen wezen.

Na de voorlezing der notulen door den tweeden Secretaris, den heer M. Bakker, deelde de eerste Secretaris, de heer Louis Snapper, mede, dat bij enkele candidaatstelling als bestuurderen waren herkozen de heeren M. Bakker, Dr. A. Foyer, beiden te Amsterdam en Jul. M. Menko te Enschedé, feit, waarmede de Voorzitter zoowel de herbenoemden als de J. I. gelukwenschte.

Jaarverslag Secretaris

Het door den Secretaris, den heer Louis Snapper, uitgebrachte jaarverslag is weer zeer minutieus en omvangrijk. Aangezien wij het werken der J. I. als het ware op den voet plegen te volgen, kunnen wij met eenige hoofdtrekken uit dit verslag volstaan.

Allereerst de passage over de kwestie der Joodsche blinden:

Laten wij constateeren, dat het oordeel omtrent de Stichting, die zooveel tweespalt heeft veroorzaakt, op den duur vernietigend was. Geen stem van een terzakekundige ervoor, allen, die hun sporen op het gebied van blindenzorg verdiend hebben, waarschuwden met klem tegen het steunen van een stichting, die niet alleen totaal overbodig, neen zelfs schadelijk is, doch welks bestuur op schandelijk misleidende wijze in eenige pamfletten den arbeid onzer Vereeniging ten opzichte van de blinden, kleineerde en totaal verkeerd voorstelde. Op wel zeer bijzondere wijze heeft vooral de Joodsche pers tegen dit ongehoord bedrijf stelling genomen. Het doet ons innig leed, dat het zoover moest komen. Echter, terwille van de eer en waardigheid onzer Vereeniging, doch bovenal terwille van de waarheid, moest wel luide protest klinken. Dat wij in verband met deze zoo onverkwikkelijke geschiedenis, zoo ontelbare uitingen van groote waardeering mochten vernemen voor de wijze, waarop in ons Gebouw de blinden en slechtzienden worden verzorgd, stemt ons innig dankbaar en zal ons een spoorslag zijn, al het mogelijke te blijven doen, ook den blinde zijn gemis te doen vergeten. Moge het nimmer meer noodig zijn op deze wijze erover te moeten spreken!

De Secretaris herdacht hierna degenen, die heengegaan zijn:

Behalve de vele vriendinnen en vrienden, die in het afgeloopen boekjaar het tijdelijke met het eeuwige verwisselden, memoreeren wij de namen van hen, die zich op bijzondere wijze voor onze Vereeniging en ons Gesticht verdienstelijk hebben gemaakt: Opperrabbijn A. S. Onderwijzer, Simon Bonn, S. van der Linden, Jesaja Lissauer, S. A. de Paauw, Alex Brandel, Daan Hoeksema, A. Ph. de Jong, Mevr. de Wed. H. Struch-Consenheimer.

Tusschen het einde van het boekjaar en den dag van deze vergadering gingen nog heen: Notaris E. Heimans, I. Hymans, Mevr. Wed. M. Dooseman-Rodrigues, H. L. Granaat, Mevr. de Wed. S. Gans-Boekman, moeder van onzen Directeur.

In verband met het plotseling verscheiden van Mevr. de Wed. Gans, zij het mij hier vergund, onzen Directeur ons medegevoel te betuigen voor dit zware door hem geleden verlies.

Alle vrienden en getrouwen, die van ons in het afgeloopen jaar zijn heengegaan, zullen wij met dankbaarheid blijven gedenken.

Hulde bracht de heer Snapper hierna aan al degenen, die behooren tot den staf van het administratieve, huishoudelijke en verplegende personeel, om dan den loop der Gestichtsbevolking te vermelden:

Op 1 Februari 1934 bedroeg het aantal verpleegden in ons Gesticht 188 patiënten, waarvan 63 mannelijke en 125 vrouwelijke verpleegden. In den loop van het boekjaar overleden 20 mannen en 29 vrouwen en werden opgenomen 22 mannen en 36 vrouwen, zoodat op 31 Jan. 1935 in het Gesticht aanwezig waren 63 mannen en 129 vrouwen, in totaal 192 verpleegden. Het aantal verpleegdagen bedroeg 70091. Bovendien werden in andere gelegenheden door onze bemiddeling verzorgd 50 patiënten.

De heer Snapper eindigde zijn verslag aldus: Wij moeten nieuwe leden hebben, ons busje moet ons blijven helpen, elke cent, die wij krijgen, moet in een steen worden omgezet! Zorgt gij, talrijke vriendinnen en vrienden, die hier zijn of door de pers van dit verslag kennis neemt, dat het volgende jaar inderdaad voor ons een jubeljaar zal zijn. Hoe groot moet uw voldoening niet zijn, als gij over enkele jaren op het Weesperplein wandelende, ons groot en grootsch Centraal Gesticht zult zien staan, verzorging gevende aan honderden van uw geloofsgenooten, die hier hun lijden en hun pijnen door een liefdevolle verzorging niet voelen. Met innige voldoening zult u dan kunnen zeggen: Daar heb ik aan medegebouwd!

Wij bouwen! Ja, wij bouwen op u allen! (Langdurig applaus)

De Financiën der J. I.

Aan het uitgebreide financieele jaarverslag van den eersten Penningmeester, den heer K. Rozenberg, ontleenen wij, dat er aan legaten ontvangen is f 22.149.55, f 15.000 meer dan het jaar tevoren. De opbrengst der huisbusjes daalde evenwel met f 2000.— ruim tot f 16.132.85.

De ontvangsten door bijdragen in de verpleegkosten bedroegen in het afgeloopen boekjaar f 70.819.23 tegenover f 67.240.74 in het boekjaar 1933/1934. Door particulieren werd in de verpleegkosten bijgedragen f 8173.—, hetwelk f 800.— minder is dan in het voorafgaande jaar.

Op de uitgaven hebben wij, waar dit mogelijk was, bezuinigingen toegepast, teneinde den kostenden verpleegprijs zoo laag mogelijk te houden. Wij hebben ons echter op het standpunt gesteld en ik verwacht, dat dit geschied is met uw aller instemming en sympathie, dat wij op de uitgaven voor voeding en verpleging van onze invaliden, geen wijziging hebben gebracht, zoodat tot op heden gelukkig deze reeds zoo misdeelden, de nadeelige crisisgevolgen in de wijze, waarop zij worden verzorgd, niet bemerken.

Onze bezuinigingen hebben wij moeten toepassen op verschillende onkostenrekeningen en wij hebben ons ook genoodzaakt gezien aan ons personeel een salariskorting op te leggen.

Het is ons gelukt op de uitgaven ca. f 3000.— te bezuinigen, waardoor de verpleegkosten met 5% zijn gedaald.

Aan contributiën, giften, legaten, enz. werd ont-

FEUILLETON

Licht uit het Westen

Verhaal uit den tijd der schemering van het Ghetto

door

S. SCHACHNOWITZ

(Nederl. vertaling van I. G. N.)

Nadruk verboden

71)

Men deelde hem verder mede, dat het den nieuwlichters gelukt was, de godsdienstoefening in de Synagoge zoo te vervalschen en de heilige instellingen dermate te vernalatigen, dat de altijd nog zeer groote, maar ongeorganiseerde schare der orthodoxen zich in kleine bedehuizen terugtrokken en voor hun ritueel vleesch bij de naburige Gemeenten moesten aankloppen.

In andere Gemeenten van Duitschland zag het er niet beter uit. In Seesen bij Brunswijk had al vrij geruimen tijd tevoren een zekere Israël Jakobsohn een Tempel met klokken- en orgelspel, waarin in het Duitsch gebeden werd, geopend. Het spelletje duurde niet lang. Aan het door denzelfden Jakobsohn met meer geluk te Berlijn herhaalde experiment werd door Koning Frederik — niet zonder toedoen van de wetsgetrouwen, waarover de Posener Rabbi Akiwa zijn schoonzoon nauwkeurige bijzonderheden had medegedeeld — een plotseling einde gemaakt.

Hij, de Koning, hield niet van de leege bladzijde tusschen het Oude en Nieuwe Testament . . . En thans had Hamburg een moeilijken aanval te verduren.

— Maar is dat nu niet een teeken van beterschap, een zekere mate van terugkeer? vroegen sommigen. Vroeger leefden zij geestelijk in de moderne salons, waarvan een deur naar het doopvont voerde. Tegenwoordig willen zij toch althans iets van het Jodendom: eigen Synagogen, eigen scholen.

— En juist daarmede dreigt het gevaar, leeraarde de Rabbi. Enkelingen, die voor zichzelf den godsdienst den rug toewendden, waren er altijd in het Jodendom. En wat hinderde dat het Jodendom? Uit schaamte of berouw keerden zij weer, want zij waren de anderen. Dan wel zij gingen op in den stroom der wereld zonder een spoor achter te laten, gelijk dorre blâren zonder nadeel voor den boom afvallen.

Toen zich evenwel groepen afgevallenen op één program vereenigden, zoodat de enkeling zich niet meer behoefde te schamen of berouw behoefde te gevoelen, toen ontstonden er Sadduceeërs, Karaïeten en de breuk was er . . . door hen teweeggebracht. Het proces herhaalt zich thans met het zich afwenden van en het congé geven aan de oude wet, de oude Synagoge, met het schrappen der Messias-gedachte en Zion, met het orgel en de Duitsche gebeden.

Zij hebben zich van ons afgezonderd en aan ons is het slechts het feit dier separatie te registreeren, opdat onze kring heilig en rein blijft.

Voor de reinhouding en den afweer moesten nu alle krachten georganiseerd en geconcentreerd worden. Een verzameling van decisies tegen de nieuwlichterij, in het bijzonder tegen het orgel en de in het Duitsch uitgesproken gebeden, onder den titel: Dit zijn de woorden van het Verbond . . . voerde als motto een waarschuwingskreet van Rabbi Mousjé Soufeir uit Presburg. Van Presburg uit kregen allen, die op hun post moesten staan, duidelijke aanwijzingen, hoe te handelen. In zijn responsenwerk kwamen nieuwe bladzijden, pagina's van trouw en verdoeming, beslissingen van eeuwige gelding voor alle tijden, waarin zich een vernietigende geest tegen de traditie zou wagen te verheffen.

. . . . En zouden wij, de macht en de mogelijkheid hebben — zoo luidt het in dit responsenwerk —, dan zouden wij ons geheel van hen gescheiden houden, ons niet met hen verzwageren, opdat wij niet door hen tot hen getrokken werden en hun gemeenschap zou afgezonderd worden als die van Zadok en Baitus, van Anan en Saul (Karaïeten). Dat alles over den halachischen kant, niet over de praktische handelwijze zonder toestemming en goedkeuring der Regeering . . . .

En hoe scherper zijn taal tegen de andere partij was, des te liefdevoller en nadrukkelijker werden zijn vermaningen en waarschuwingen aan het adres van zijn eigen Gemeente, zijn eigen leerlingen.

— Een Koningsdochter was eens doodziek, zoo vertelde hij. De bekwaamste en knapste geneesheer van het land was dag en nacht aan haar legerstede, week niet van haar lijdenssponde. Op zekeren morgen ontmoette de Koning tot zijn verbazing en schrik den dokter met getrokken zwaard voor de deur van de ziekenkamer.

— Wat heeft dat te beteekenen? vroeg de Koning.

Waarop de geneesheer antwoordde: Ik heb mij alle moeite gegeven de zieke te genezen, zoolang er nog maar hoop was. Nu evenwel mijn verwachtingen op een gunstige wending in de kwaadaardige ziekte geheel verdwenen zijn, rest mij alleen nog de taak met het zwaard in de hand te verhoeden, dat anderen het ziekbed naderen en geïnfecteerd worden . . .

Ja, dat woord werd tot een zwaard, dat de gezonden verre hield van den besmettingshaard. Voor zijn persoon had hij de breuk, waarvoor men geen toestemming van eenigerlei autoriteit noodig had, tot stand gebracht.

Zoo kwam het dan, dat de man, die tot nu toe altijd de geheele menschheid voor oogen had gehad bij al, wat hij ondernam, die steeds alleen voor idealen en zaken gevochten had, zonder in den individu, wat hij ook was, iets anders dan den mensch en den broeder te zien, thans ook optrad tegen personen en bepaalde groepen individuen.

— Soeroe no, wendt u af van de tenten van die misdadige mannen, dus vermaande, ja smeekte en bezwoer hij allen, in het bijzonder de lauwen en onverschilligen in eigen kring, met de woorden van Mozes tot de buren der Korachbende.

— Geen ziel, die eens aan den Sinai gestaan heeft en nog met een nog zoo dunnen draad aan ons gebonden is, mag voor Israël verloren gaan!

Daarom richtten zich zijn woorden van opwekking en bezwerende vermaningen in liefde en vriendschap zonder uitzondering tot een ieder, zelfs tot de enkelingen in het groote, onberaden leger van dolenden.

Voor de leiders en verleiders aan het hoofd van dit leger echter, die met laster, ja ook met verklikkerijen de macht over de wet en haar dragers tot zich poogden te trekken, had hij geen woord van genade of erbarming over. Uit den mond, die placht te zegenen, waaruit anders leering, licht, liefde in breede stroomen kwamen, vloeiden thans vloeken en verdoeming, afwijzing en banbliksems.

Eiwol en Geriziem waren in woord en geschrift van den ouden Rabbi dicht bij elkaar gekomen.

— Waarom, zoo hard en streng, heer Opperrabbijn, dus spotte een dier leiders van de richting van Ahron Choriner. Er staat toch geschreven, dat men zelfs de zondaars uit Israël in zijn gebed moet gedenken.

— Dat doen wij ook en nog veel meer dan dat, dus pareerde Rabbi Mousjé op scherpen toon. Voor u en de uwen hebben wij zelfs een geheel afzonderlijk gebed in onze Sjemounee Ngesrei: Welammalsjiniem al tehie sikwoh.

Toenmaals kwamen de harde woorden uit den mond van den anders zoo goedigen meester: Besifra Remad, altiga bom Jad — handen af van alle werken van Dessauer, waardoor hij zijn leerlingen zelfs het gebruik maken van de Bijbelvertaling van Mendelsohn ten strengste verbood.

(Wordt vervolgd)

vangen f 76.776.31; aan ouderdomsrente, bijdragen in de verpleegkosten van Gemeenten en Burgerlijke Armbesturen f 70.819.23; huisbusjes en lucifers-standaards f 16.132.85; Interest f 16.506.76; Spijkerfonds f 2369.92. Totaal der inkomsten f 182.605.07.

Bij de uitgaven noemde de Penningmeester o.a. de volgende cijfers: Voor verpleging en huishouding f 52.345.35; voeding f 36.092.39; verlichting, verwarming, gas en water f 11.040.94; inventaris, glaswerk, linnen f 3406.53; zakgeld verpleegden f 3103.12; Pensioenpremie f 3712.74; reparatie en onderhoud gebouw f 1307.38; huisvesting intern personeel f 1661.76; uitgekeerde pensioenen f 1471.76. Het totaal der uitgaven bedroeg f 188.826.94. Het nadeelig exploitatie-saldo was f 6221.87.

Het Kapitaal en Bouwfonds bedroeg op 31 Jan. 1935 f 644.194.92, waarvan f 400.000.— belegd is in effecten en ca. f 250.000.— in gebouwen en terreinen.

In het afgeloopen boekjaar bedroeg het aantal verpleegdagen 70091. Gemiddeld werden 192 personen een vol jaar verpleegd. Volgens de exploitatie beliep het totaal der kosten f 188.826.94, op welke basis de verpleegkosten per persoon per dag bedroegen f 2.69.

Het verslag eindigt met woorden van dank en hulde aan het adres van den tweeden Penningmeester, den heer S. L. Knap, den Directeur, Accountant H. J. Bekkering Jr. en Mevr. G. Boas-Snapper.

Namens de Commissie van Verificatie bracht de heer H. Eijl een rapport uit, dat in voor de administratie zeer vleiende bewoordingen voor het bij uitstek zakelijke en zuinige beheer vervat was.

Tot décharge werd na de verstrekking van eenige inlichtingen besloten.

Tot leden der nieuwe Commissie van Verificatie werden benoemd de heeren S. Vos, D. Bonn Jr. en Mevr. O. de Vries-Süsskind.

De Voorzitter had na het jaarverslag Mevr. Bakker, die 24 jaar belangloos in de linnenkamer hulp heeft verleend, een tuil bloemen aangeboden, voor welke attentie haar echtgenoot, de heer Bakker, dank bracht.

En toen volgde iets onverwachts — de Vice-Voorzitter, de heer A. van Santen, huldigde thans den Voorzitter, die juist deze week zijn koperen jubileum als bestuurder mocht herdenken. Mevr. Keesing kreeg daarop eveneens een bloemenhulde, omdat zij zoo dikwerf haar man aan de Vereeniging moest afstaan, die immers geen doktersvisites in de J. I. pleegt te brengen in den zin, dien men gemeenlijk aan deze uitdrukking hecht!

De heer D. Blitz gaf in overweging ettelijke honderdduizenden steenen voor den bouw benoodigd ad f 1.— te verkoopen, idee, welke ter vergadering zooveel weerklank vond, dat eenige honderdtallen reeds geplaatst werden.

Een vurige propaganda-speech van Directeur Gans, waarin hij mededeelde, dat, wanneer de verkoop der loterijen in hetzelfde tempo voortgaat, binnen twee maanden de trekking van de eerste loterij zal kunnen plaats hebben, werd gevolgd door de mededeeling, dat een der aanwezigen een gift van f 1000.— op tafel had gedeponeerd. Verscheidene giften ter eere van het slaan van den eersten paal volgden ...

Zoo eindigde deze enthousiaste jaarvergadering, die, wat het slot en wat Directeur Gans betreft, stellig nog eenige weken zou gerekt zijn!

Joodsch Wereldcongres te Amsterdam?

Het voorstel-Snapper-van Creveld in de Alliance

De toelichting op het voorstel

De toelichting op het voorstel door de heeren Louis Snapper en B. van Creveld bij de Amsterd. afdeeling der Alliance ingediend en dat wij de vorige week vermeldde, luidt als volgt:

De „Alliance Israélite Universelle" is voor ongeveer 80 jaar opgericht door den Franschen Jood Cremieux, na de bekende Jodenvervolgingen in Damascus, met het doel, overal, waar Joden om hun Jood-zijn lijden, zoowel materieele als moreele hulp te bieden. De Alliance heeft sindsdien reeds herhaaldelijk, wanneer en waar zulks noodig was, krachtdadige hulp verleend. De voorstellers behoeven er zeker niet op te wijzen, dat de treurige omstandigheden, die sinds ongeveer drie jaar in Duitschland heerschen en waardoor onze geloofsgenooten in dat land ten zeerste te lijden hebben, hulp van de zijde van de Alliance noodzakelijk maken. Over het algemeen is van de stappen, die het Centraal Comité in dezen gedaan heeft, niet veel naar buiten doorgedrongen. De voorstellers zijn echter van meening, dat door de Alliance thans niet in de eerste plaats het oog gericht moet worden op meterieele hulp, doch vooral onder het oog moet worden gezien, welke moreele hulp onzen Duitschen geloofsgenooten kan worden geboden in deze voor hen zoo moeilijke en onheilvolle tijden. Het is al wel gebleken, dat de Duitsche Regeering nog eenigszins onder den indruk komt van internationale acties. Dit is b.v. gebleken bij het bekende proces over den Rijksdagbrand en nog onlangs bij het geval van den Joodschen journalist Berthold Jacob, toen de Duitsche Regeering zich door het ferme optreden van de Zwitsersche Regeering genoodzaakt zag Jacob weer aan de Zwitsersche Regeering uit te leveren. De voorstellers achten het noodzakelijk, dat de stem van het wereldgeweten overal en luide gehoord wordt, dat allen, die het antisemitisme veroordeelen en verfoeien, dat allen, die het optreden der Duitsche Regeering tegen de Joden afkeuren, in de gelegenheid worden gesteld daarvan openlijk blijk te geven. Zij achten een wereldpetitionnement aan den Volkenbond daarvoor den meest geschikten vorm. Reeds hebben in verschillende landen, vooral in de Vereenigde Staten van Amerika, in Engeland, in België, in Frankrijk protestvergaderingen plaats gevonden, waar de meest vooraanstaande personen van allerlei gezindten hun stem tegen het moderne barbarendom in Duitschland en tegen de Jodenontrechting hebben doen hooren. Nog versch ligt in ons geheugen de enthousiaste protestvergadering hier ter stede in de Apollo-hall, waar duizenden en duizenden protesteerden tegen het groote onrecht den Joden aangedaan en waar ook honderden niet-Joden aanwezig waren, die mede protesteerden en die diep onder den indruk waren van het daar gesprokene. Menige niet-Jood kon toen zijn tranen niet bedwingen en het spreekt voor de goede en edele gevoelens van vele niet-Joden, dat zij niet meenden te kunnen zwijgen bij den ten hemel schreienden toestand der Joden in het Duitsche Rijk. Hoe striemde niet Kapelaan Drost de Duitsche machthebbers?

„Het is hemeltergend en wereldbeschamend, dat in ons beschaafd Europa zooiets mogelijk is. Wij hopen, dat hetgeen hier vanavond wordt gezegd als een echo wordt voortgedragen over de bergen en de zeeën, zoodat de aarde hoort en de hemel hoort en het aanzwelt tot een sterken, machtigen wereldkreet".

Ds. Buskes zeide o.a. het volgende:

„Er zijn duizenden Christenen, die in deze dagen met geheel hun hart met Israël medeleven, duizenden Christenen, wier Christenhart diep gewond is vanwege het onrecht, dat het Joodsche volk wordt aangedaan".

En Ds. de Jong verklaarde:

„Eenheid van het al, eenheid van Jood en niet-Jood. In naam van deze eenheid, die kloven overbrugt en de menschen tot elkaar brengt, groet ik u, Israël".

De voorstellers meenen, dat het niet bij deze enkele protestmeeting kan en mag blijven. Thans dient een internationale daad te geschieden. Een volkspetitionnement over de geheele wereld, waarop millioenen en nog eens millioenen handteekeningen zullen getuigen van den afschuw voor het tegenwoordige Duitschland, waar 60 millioen menschen zich niet schamen den strijd aan te binden tegen ongeveer 500.000 Joden, nauwelijks 1% van de bevolking uitmakende, zal gewis niet nalaten indruk ook op de Duitsche machthebbers te maken. Ter voorbereiding van een dergelijk wereldpetitionnement en ter vaststelling van den tekst ter voorbereiding van de actie, die daarvoor noodig zal zijn, zal dan een wereldcongres van de A. I. U. moeten bijeenkomen, waar mannen van een erkende internationale reputatie het woord zullen voeren. De voorstellers denken b.v. aan Mr. Mc. Donald, den Hoogen Commissaris van den Volkenbond voor de vluchtelingen, Lord Cecil, Lord Melchett, voorts een afgevaardigde van de Internationale Unie van Volkenbondsliga's, een afgevaardigde van de Interparlementaire Unie, oud-Minister Mr. Kan, Mr. G. T. J. de Jongh en anderen.

Daarnaast zal echter ook het in verschillende landen voortschrijdende antisemitisme een ernstig punt van bespreking moeten uitmaken. Men mag de oogen niet sluiten voor het oplaaiende en zich uitbreidende antisemitisme in Polen, Oostenrijk, Roemenië, Hongarije en andere landen. Ernstig dient het vraagstuk overwogen te worden, welke maatregelen zullen kunnen worden genomen, om hiertegen internationaal stelling te nemen.

Ook mag men zich niet in slaap laten sussen door de betrekkelijke rust, die thans in Duitschland schijnt te heerschen. In Neurenberg heeft Hitler verklaard, dat de Joden een minderheid zullen vormen en op die wijze de mogelijkheid zullen hebben een zelfstandig cultuurleven te voeren. Dit is niets anders dan een nieuwe taktiek van de Duitsche Regeering. De indirecte bedoeling daarvan is het binnen- en buitenland te misleiden. De Regeering speelt een vreedzame en vriendelijke rol tegenover de Joden, om de algemeene wereldbelangstelling van de Duitsche Jodenpolitiek af te leiden. Duitschland heeft immers credieten noodig; door de gecamoufleerde „minderheids"-politiek meent de Duitsche Regeering het buitenland gerust te kunnen stellen. Maar juist door die z.g. rust wordt Duitschland in staat gesteld de uitgehongerde en nog niet doodgeslagen Joden geheel ten andergang te brengen. De tijd dringt.

De voorstellers meenen, dat de beste tijd voor een wereldcongres is tegen het einde van het jaar, als in de tijden van Kerstmis, zooveel gesproken wordt over „Vrede op aarde".

Wat de plaats van het congres betreft, achten de voorstellers Amsterdam daarvoor bijzonder geschikt, omdat door het 300-jarig bestaan der Hoogduitsch Israël. Gemeente aldaar in het bijzonder de aandacht gevestigd wordt op den geest van tolerantie en godsdienstvrijheid, die in Nederland steeds heeft geheerscht, sinds het oogenblik, dat de grondlegger van het Oranjehuis, Prins Willem de Zwijger, verklaard heeft, dat in deze gewesten niemand ter wille van zijn consciëntie mag worden vervolgd.

De voorstellers bevelen daarom hun voorstel dringend bij de vergadering aan. Financieele overwegingen mogen daarbij geen rol spelen. Het gaat hier om de eer en de levensbelangen van het geheele Jodendom.

[Wij behouden ons voor nader op dit voorstel terug te komen. Red. W. v. I. H.]

Sjierei Tsion

Het Amsterdamsch Joodsch Jongenskoor „Sjierei Tsion", Dirigent de heer Louis van Maarsen, dienstdoende ter Synagoge van het Gebroederschap „Sjaârei Tsion", gevestigd in P. I. G. O. L., Muiderstraat 21, alhier hoopt Sjabbos Bereisjies a.s. haar één-jarig bestaan te herdenken, met een buitengewonen dienst, waarbij als feest-gazzan zal fungeeren de heer M. Gobes.

Tevens belegt dit Koor te dier gelegenheid een grooten propaganda-feestavond op Zondag 10 November te 8 uur in Huize Bob, Amstel 29.

Introductie toegestaan. Optreden van verschillende artisten.

Personalia

De heer S. Kulker alhier is door den President der Fransche Republiek benoemd tot Ridder in het Legioen van Eer.

Gelukkige examen-candidaten

Geslaagd aan de Gem. Universiteit alhier voor het doct. ex. rechten de heer Ch. Boasson.

Geslaagd ex. apothekersassistente mej. M. Woudstra uit Enschedé.

De eerste paal voor de uitbreiding der J. I. in den grond!

De jongste zoon van den Directeur, LOUIS GANS, hijscht de vlag in top

De eerste paal in den grond!

Voor de uitbreiding der J. I.

Een geweldige knal klonk Donderdagmorgen 10 October over het Weesperplein, die tot ver in den omtrek hoorbaar was.

Ondanks den hevigen regen en den bulderenden herfststorm kwamen honderden toestroomen naar de plek des onheils.

Wat was er geschied? De oud-Gemeentesecretaris van Amsterdam, de heer J. J. Roovers, bleek de schuldige te zijn. Hij genoot de eer in tegenwoordigheid van vele autoriteiten den eersten paal voor de uitbreiding der J. I. een flinken klap te mogen geven, zoodat deze onder groot geraas, dank zij daarop gestrooid buskruit, in den drassigen bodem verdween.

De uitbreidingswerkzaamheden zijn thans eerst recht begonnen.

Reden voor de heeren Keesing en Gans, om aan hun begrijpelijke vreugde uiting te geven, eerst in de bouwkeet en daarna in het Centrale Gesticht, binnen thans afzienbaren tijd het „oude" deel van het gebouw, nadat ververschingen waren rondgediend en een kwartet uit het koor van Hassemeigim Besjieriem Psalm 150 had ten gehoore gebracht.

Dokter Keesing huldigde al zijn medewerkers, in het bijzonder Directeur Gans en voorts de leden der bouwcommissie met den heer Roovers aan het hoofd, die diep getroffen uiting gaf aan de gevoelens van godsvrucht en menschenliefde, welke hen bezielden.

Directeur Gans herinnerde er in zijn toespraak aan, dat 12½ jaar geleden juist de eerste paal voor het huidige gesticht den grond inging. Wèl is de groei der J. I. fenomenaal!

Moge door aller medewerking de voltooiing van de uitbreiding bespoedigd worden, opdat, naar het in deze Soekousdagen dubbel toepasselijke woord van den Directeur 150 invaliden behalve de reeds thans verpleegden een beschutting krijgen, om er hun levensavond veilig en onbezorgd door te brengen!

Blinde verpleegde der J. I. vervaardigt fraaie gewijde kleeren

De heer Louis Polak, verpleegde in de „Joodsche Invalide", die reeds het vorige jaar eenige fraai bewerkte Toramantels had vervaardigd, alsmede een mantel voor de N. I. Hoofdsynagoge, heeft thans wederom een mooi staaltje van zijn kunst geleverd door de vervaardiging van een fraai wit-zijden Porouches, Biema-, 'Omoedkleed en bijbehoorende dekkleedjes, ten gebruike in de Gestichtssynagoge, zulks in opdracht van de Directie. In een intieme bijeenkomst werden dezer dagen deze gewijde geschenken overhandigd. Behalve enkele bestuurderen, Directeur en Directrice waren met den heer Louis Polak aanwezig eenige familieleden van den heer Polak alsmede Arts M. J. Premsela, Gestichtsgeneesheer en Mej. Jo Schouten, onderwijzeres in het kunstweven.

Bij ontstentenis van den Voorzitter van de J. I., Arts A. Keesing, werd de bijeenkomst geleid door den heer L. Snapper, die in zijn openingswoord mededeelde, dat bericht van verhindering was ingekomen van de heeren E. Duizend en S. Salomons.

De heer Fred. Polak, die de gewijde kleeden overhandigde, bracht het Opperwezen dank, dat Hij zijn broeder weer in de gelegenheid heeft gesteld gewijde kleeren te vervaardigen.

Dank bracht spr. ook Directeur en Directrice, Mej. Schouten en Mej. Hanna van Oesteren, die het Hebr. opschrift op het voorhangsel heeft geborduurd. Niet de materieele waarde van deze kleeden, maar vooral de moreele waarde is van het meeste belang. Uit liefde voor God en Zijn heiligen dienst, maar ook uit liefde voor de J. I. zijn ze vervaardigd.

Directeur Gans noemde het de zegoes der ouders van den heer Polak, dat hij zulke gewijde kleeden kan vervaardigen.

Naar aanleiding van de woorden: Het pad der braven is als het licht van den dag, dat steeds helderder wordt, tot het volle dag is, zeide spr., dat de levensweg van den heer Louis Polak een lichtend voorbeeld is. Ondanks zijn vele beproevingen is hij gebleven een overtuigde Jood. Wanneer spr. op Joum Kippoer voor het ngomoed dit Porouches zal aanschouwen, dan zal het hem zeker inspireeren, om zijn gebeden met innigheid te doen optreden tot den troon van den Allerhoogste. Moge u, aldus eindigde de heer Gans zijn toegejuichte rede, gegeven zijn, ook voor het nieuwe Gesticht, dat met Gods hulp spoedig zal verrijzen, nog vele zulke gewijde kleeden vervaardigen en moge God u allen inschrijven in het boek der verdiensten, in het gouden boek van het Jodendom!

Nadat de Voorzitter namens het Bestuur van de J. I. de kleeden in dank had aanvaard en eenige ververschingen waren geoffreerd voerden nog het woord de heeren M. Bakker en K. Rosenberg, bestuurders van de J. I., alsmede de zwager van den heer Polak, de heer J. B. Aa, Arts Premsela en tenslotte de Voorzanger der Gestichtssynagoge, de heer S. van Gelder.

Met een kort dankwoord sloot de heer Snapper hierop de bijeenkomst, die door haar eenvoud grooten indruk maakte.

Ingezonden Stukken

Steunt het Sjaâré Zedek-ziekenhuis te Jeruzalem!

Veel wordt van u gevraagd in dezen tijd, waarde lezer. Maar gij weet, dat wie een groote vracht heeft te vervoeren, er niet om geeft, of nog een klein pakje erop wordt geladen en wie niets te dragen heeft, juist tegen zulk een pakje zou opzien. En daarom kom ik juist, nu gij zooveel te dragen hebt, u iets vragen voor het oudste Joodsche ziekenhuis in Erets Jisraël, waarvan ik het vorige jaar in een reisbrief in het Ned. Tijdschrift van Geneeskunde het volgende mocht schrijven:

„...het Sjaâré Zedek-Ziekenhuis, waar de pionier Dr. M. Wallach reeds veertig jaren werkzaam is, die, met veel moeite, in tijden, dat zich nog geen Europeesch kapitaal in het land bevond, gezorgd heeft, dat de verpleging aan de eischen der zich ontwikkelende wetenschap bleef beantwoorden. De poliklinieken worden zoowel door de Joodsche als door de Arabische minvermogenden bezocht en zóó is, met geringe middelen, aan een groot deel der bevolking veel goeds gedaan".

Dit ziekenhuis, dat niet zou kunnen worden gemist, verkeert nu in moeilijkheden. Ter wille van de armen en zieken en ter eere van den grijzen leider wil ik u aansporen, de instelling te gedenken.

Pekidim en Amarcalim van het Heilige Land, J. D. Meijerplein 10, (Postgiro No. 2901) zijn bereid, zich met het overmaken van geldelijke bijdragen te belasten.

A'dam, 11 Tisjrie 5696 Dr. H. PINKHOF

Bridgen en . . . liefdadigheid

Hoeveel wordt er tegenwoordig gebridged! Hoeveel gezellige avondjes organiseeren wij niet! Wat hebben we het dan allen naar onzen zin in zoo'n gezellige omgeving, vaak toch met menschen, die we graag om ons heen zien, onder het genot van een kopje thee met wat daarbij behoort: de heeren met een goede sigaar en tegenwoordig ook veel dames met een sigaretje — wil men nog meer?

Als men dat alles nu eens beschouwt, zou het dan niet een prettige gedachte zijn, om te weten, dat men na afloop van zoo'n genoeglijken avond iets voor de armen heeft kunnen doen? Ik bedoel dit:

Velen van ons spelen wellicht 2, 3 of meer keer per week. Als wij ons allen nu eens voornamen elke week b.v. éénmaal te spelen ten bate van de één of andere Vereeniging hier ter stede, die onze hulp, juist in de komende moeilijke wintermaanden, zoo goed kan gebruiken. Menigeen zal hieraan nooit gedacht hebben, maar ik geloof stellig, dat velen dit niets geen opoffering zullen vinden en gaarne af en toe iets offeren — zij hebben immers zoo'n avond toch al zooveel prettigs gehad en wat maakt dan voor hen dat beetje winst uit? Al is het nog zoo weinig, als er velen zijn, komt immers het spreekwoord: Vele kleintjes maken een groote, ook hier tot zijn recht.

Denkt u eens na over mijn voorstel — ik weet zeker, dat velen het met me eens zullen zijn!

Een bridge-liefhebster

[Wij stellig! Red. W. v. I. H.]

Voor de 300-jarige Hoofdsynagoge

De Commissie ter Herdenking van het 300-jarig bestaan der Ned. Isr. Hoofdsynagoge te Amsterdam deelt ons mede, dat een aantal der door haar aan de leden dier Gemeente gezonden circulaires, houdende een verzoek tot het afstaan eener bijdrage, onbeantwoord is gebleven.

Wij vermelden dit met leedwezen, omdat mocht worden verwacht, dat de oproep der Commissie gericht op een zoo bij uitstek sympathiek doel, bij alle Gemeenteleden weerklank zou hebben gevonden.

Wij hopen dan ook, dat de niet-beantwoording der circulaire het gevolg is niet van onwil, maar van een verzuim en wekken allen, die tot heden niet aan de roepstem der Commissie gehoor hebben gegeven op, om dit ten spoedigste te doen. De dag der herdenking is nabij en de Commissie moet binnen korten tijd haar inzameling staken. Daarom wordt hier op spoedige inzending aangedrongen!

Herhaling van de aanbeveling van den arbeid der Commissie komt ons na hetgeen in onze kolommen omtrent dien arbeid is medegedeeld, overbodig voor.

Bijdragen kunnen worden gestort op de navolgende rekeningen van de Commissie ter herdenking van het 300-jarig bestaan der N. I. H. S.: Postgiro No. 260600; Gemeentegiro No. C. 3900.

Circulaires kunnen bij den Secretaris der Commissie: Mr. Dr. R. Salomon, Rokin No. 109-111, Amsterdam-C., worden aangevraagd.

IN MEMORIAM A. KOOPMAN Jr.

Uit de kringen der Nieuwe Zion. Organisatie schrijft C. N. ons:

Als een donderslag bij helderen hemel bereikte ons de mare: „Koopman is niet meer". Een noodlottig ongeluk had aan dit veel belovend jong leven plots een einde gemaakt. Ruim 10 jaren was hij in de Zionistische beweging werkzaam en nog slechts kort maakte hij als Commissaris van het Tel Hay-fonds deel uit van ons bestuur. Een harde werker met gezonde ideeën als geknipt voor dezen taak. Een stille, maar militante strijder voor de Joodsche zaak. Een gaaf karakter, als maar weinigen. En midden in zijn werk ging hij ons verlaten. Midden in de voorbereiding van ons propagandistisch werk. Zóó'n verlies, zóó plotseling treft wel smartelijk! En dan te weten, dat zijn huwelijk voor de deur stond! Arme bruid, arme ouders! Hoezeer voelen wij met u mede!

Moge u de kracht gegeven worden dezen slag in berusting te dragen. Het moge u tot troost strekken, dat Chaweir Koopman zich talrijke vrienden heeft verworven, welke hem niet zullen vergeten. Lang zal hij bij ons in aandenken blijven.

Dat hij ruste in vrede!

Uit de Port. Isr. Gemeente

Door Rabbijn E. M. Francès, Rabbijn der Port. Isr. Gemeente zal de cursus in het Modern Hebreeuwsch, die in de wintermaanden is gehouden, worden voortgezet iederen Maandagavond, aanvangende 4 November a.s.

Bij genoegzame deelneming zal getracht worden een cursus voor eerstbeginnenden in te richten.

Zij, die aan deze cursussen wenschen deel te nemen, hetzij Gemeenteleden of andere belangstellenden, kunnen zich aanmelden ter Secretarie der Port. Isr. Gemeente.

Buitenlandsch Nieuws

ZIJ, DIE HEENGINGEN

Te *Warschau* overleed in den ouderdom van 62 jaar de bekende Agoedistische leider, Ascher Mendelsohn.

Te *Weenen* overleed in den ouderdom van 74 jaar de in de Chassidische wereld zeer populaire Kupiczenetzer Rabbi, Israël Meir Heschel.

Te *Warschau* overleed plotseling de bekende Joodsche politicus en bankier, V. Wyszlicki, die lange jaren lid was van den Poolschen Sejm en als zoodanig bij de laatste verkiezingen als eenige Joodsche afgevaardigde voor Warschau op de Regeeringslijst gekozen werd. Hij was een tegenstander van het Zionisme en een der vooraanstaande figuren in de boycotbeweging. Als zoodanig maakten wij met hem kennis op de Internationale Boycot-Conferentie, welke ten vorigen jare, op initiatief van Dr. Untermyer, te Amsterdam gehouden is en waar hij de Poolsche Jodenheid vertegenwoordigde. Hij maakte op ons den indruk van een sterke persoonlijkheid, die thans nog in de kracht van zijn leven op 53-jarigen leeftijd aan de zijnen is ontrukt.

Te *Aleksol* (Lithauen) overleed op Rousj Hasjono j.l. de Voorzitter der Lithausche Agoedo Rabbi Baruch Horovitz. Hij was vroeger leider der beroemde Slobodkaer Jesjiwo.

Te *Breslau* overleed in den ouderdom van 38 jaar Dr. Heinrich Speijer, docent aan het Joodsch-Theologisch Seminarium aldaar.

DUITSCHLAND

De Gestapo stoort godsdienstoefeningen op Joum Hakkippoeriem!

Rabbijn Dr. Leo Baeck 24 uur in arrest — Dr. Otto Hirsch in onbekende gevangenis!

Rabbijn Dr. Leo Baeck, Voorzitter der Rijksvertegenwoordiging der Duitsche Joden werd op Grooten Verzoendag gearresteerd wegens het uitgeven van een manifest vanwege de Rijksvertegenwoordiging, gericht tot de geheele Duitsche Jodenheid. De tekst van dit manifest zou in iedere Synagoge van Duitschland worden voorgelezen, doch de Gestapo telegrafeerde op het laatste oogenblik instructies naar alle bureaux in het land, waarbij de voorlezing van het manifest werd verboden.

Deze bekendmaking, die van zuiver godsdienstigen aard was, bevatte eenige passages betrekking hebbende op de huidige positie der Joden in Duitschland.

Nadat Rabbijn Baeck op Grooten Verzoendag gedurende 24 uur in het beruchte Columbia-huis — de Staatsgevangenis der Gestapo — gevangen was gehouden, werd hij vrijgelaten.

Dr. Otto Hirsch, Directeur der Rijksvertegenwoordiging, die op Grooten Verzoendag te München vertoefde en zich dadelijk daarna naar Berlijn spoedde, werd daar op 9 October gearresteerd. Tot nu toe is het nog niet bekend, in welke gevangenis hij zich bevindt!

Het nieuws van de arrestatie der twee meest vooraanstaande leiders der Duitsche Jodenheid, dat de Duitsche bladen niet mochten opnemen, heeft groote opschudding onder de leden der Joodsche gemeenschap teweeg gebracht. Het i.n.l. voor den eersten keer, dat de Nazi's direct ingegrepen hebben in het Joodsche godsdienstige leven.

Het verboden manifest op Joum Hakkippoeriem

Waar is Dr. Otto Hirsch?

Nog steeds heerscht er groote geheimzinnigheid omtrent het lot van Dr. Otto Hirsch, den Directeur van de Rijksvertegenwoordiging der Duitsche Joden, die dezer dagen door de Gestapo gevangen werd genomen. Aan den correspondent van de J. T. A. werden op zijn verzoek bij het hoofdkwartier der Gestapo alle inlichtingen omtrent het lot van Dr. Hirsch geweigerd: men wilde hem zelfs niet zeggen, waar deze zich thans bevindt.

Zooals bekend is, werden zoowel Rabbijn Dr. Leo Baeck als Dr. Hirsch gevangen genomen in verband met het manifest, dat op den Grooten Verzoendag in alle Duitsche Synagogen zou worden uitgesproken en dat door de beide genoemden wèl was onderteekend. Het stuk was geheel van godsdienstigen aard, hetgeen uit den hieronder afgedrukten inhoud duidelijk blijkt:

„Op dit uur staat geheel Israël voor den Heer, den barmhartigen Rechter. Voor Hem zullen wij allen rekenschap van onze daden moeten afleggen, erkennen, wat wij hebben gedaan en hebben nagelaten te doen; waar wij overtredingen hebben begaan, zullen wij openlijk bekennen: „Wij hebben gezondigd" en vast besloten tot God terug te keeren, zullen wij bidden „Heer, vergeef ons!"

Wij staan voor onzen Heer. Met dezelfde kracht, waarmede wij onze zonden hebben bekend, de zonden begaan door individueele personen en door de gemeenschap als geheel, verwerpen wij met wortel en tak, met een gevoel van afschuw, de leugen, die tegen ons is gericht en den laster, die verspreid wordt over onzen godsdienst en zijn eeuwige waarheden. Wij verklaren te vertrouwen in onzen godsdienst en in onze toekomst. Wie heeft aan de wereld het mysterie der eeuwigheid en van den eenigen God geopenbaard? Wie heeft aan de wereld het begrip van reinheid in het persoonlijk leven en in het gezinsleven bekend gemaakt? Wie heeft aan de wereld de idee van eerbied tegenover den mensch, het evenbeeld van God, gegeven? Wie heeft der wereld de wet van rechtvaardigheid en maatschappelijke oprechtheid geschonken? De geest van de Profeten van Israël, Gods openbaring aan het Joodsche volk heeft op dit alles haar stempel achtergelaten. In den Jood hebben deze zaden wortel geschoten en zijn zij gegroeid. Iedere beleediging, ons toegeworpen, stuit op deze feiten af. Wij staan voor onzen Heer: wij leggen ons vertrouwen in Hem. In Hem hebben onze geschiedenis, ons uithoudingsvermogen gedurende de jaren van onze zwerftochten, onze onwrikbaarheid bij alle vervolging, hun waarheid en hun eer gevonden. Onze geschiedenis is een geschiedenis van geestelijke grootheid en geestelijke waardigheid. Van geslacht tot geslacht heeft de Heer onze voorouders geleid. Hij zal ook ons en onze kinderen in deze dagen van zware beproeving leiden. Wij staan voor onzen Heer. De vervulling van Zijn geboden geeft ons kracht. Voor Hem buigen wij ons, doch wij blijven rechtop tegenover menschen. Hem dienen wij, doch wij blijven standvastig in alle veranderingen dezer dagen. Nederig vertrouwen wij in Hem en onze weg ligt duidelijk voor ons, wij zien de toekomst met vertrouwen onder het oog. Heel Israël staat op dit uur voor zijn God. Wij kijken naar onszelf en wij weten, wat is, wij zien op tot onzen Heer en wij weten, wat blijven zal.

Zorgen en kommer vervullen ons, zoo besluit het manifest. In stilzwijgen voor onzen Heer, geven wij uitdrukking aan hetgeen onze zielen wenschen. Laat het stilzwijgende gebed, dat welsprekender is dan eenig woord, spreken!"

Duitsche dienstmeisjes komen zonder werk!

De leiding van het District Silezië van het Duitsche Arbeidsfront vestigt in een publicatie de aandacht op het feit, dat na 1 Januari a.s. vrouwelijk huispersoneel beneden 45 jaar niet meer in Joodsche huishoudingen mag worden tewerk gesteld. In verband hiermede wordt verzocht, dat alle door dezen maatregel getroffenen zich aanmelden bij de vakgroep: Huishoudelijk personeel, die het vraagstuk in behandeling zal nemen....

FRANKRIJK

Resoluties van het Stichtingscongres der Nieuwe Zionistische Organisatie

Opvoeding en godsdienst

Op het Stichtingscongres der Nieuwe Zion. Organisatie zijn o.m. de volgende resoluties aangenomen:

1. In alle instituten der N. Z. O. zullen de bepalingen der Sabbathrust, Joodsche feestdagen en spijswetten streng gehandhaafd worden. Ditzelfde geldt voor kolonies, kampen, vakopleidingsinstituten, boekerijen etc.

2. Op scholen en in opvoedingsinstituten der N. Z. O. wordt het Joodsche Godsdienstonderwijs als verplicht leervak ingevoerd.

3. De N. Z. O. zal strijden voor volledige invoering der Sabbathrust en der Joodsche feestdagen in het openbare leven in Palestina, in het bijzonder voor het recht van Joodsche arbeiders en ambtenaren van de Staats- en Gemeenteinstituten den Sabbath en de Joodsche feestdagen te vieren.

4. De Executieve sticht een apart departement voor godsdienst en opvoeding.

OOSTENRIJK

Tragisch sterfgeval op Joum Kippoer

In de Synagoge der vereeniging Benei Osjeir te Weenen in de Malzgasse is op Joum Kippoer de Voorzanger, de heer I. M. Kestenbaum, gedurende het Moesafgebed door een hartverlamming getroffen en dood neergestort tot begrijpelijke ontsteltenis der Synagoge-bezoekers. De overledene heeft den leeftijd van 59 jaar bereikt.

PALESTINA

Om de opvolging van wijlen Opperrabbijn Kook

Er schijnen vele candidaten te zijn voor de opvolging van wijlen Opperrabbijn Kook als geestelijk leider der Keneseth Israël in Palestina. Rabbi Amiël te Antwerpen heeft wegens gezondheidsredenen een hem aangeboden candidatuur aanvankelijk geweigerd.

Te Jeruzalem hebben de aanhangers van Raaw Kook gecandideerd Rabbijn Charlap aldaar. Verder zijn Opperrabbijn Dr. J. Herzog te Dublin en Rabbijn Schapiro te Kowno candidaten.

AGOEDO-RUBRIEK

(Onder redactie van het Hoofdbestuur der Ned. Agoedo)

OPROEP

De West-Europeesche Bond van de Agoedas-Jisroëil is gesticht. Hij omvat de landen België, Engeland, Frankrijk, Nederland, Zwitserland en Scandinavië en wordt van Londen uit geleid.

Met de stichting van den bond wordt een poging ondernomen, om naast de andere Centrales, die door de ongunstige omstandigheden in hun werkzaamheden geremd en in hun ontwikkelingsmogelijkheid belemmerd zijn, een nieuw centraal punt van de wereld-Organisatie op te richten.

Wij roepen op tot medewerking.

Onze taak is:

1. Uitbouw en opbouw van de Agoedo-arbeid in de landen van den bond tezamen met de bestaande landelijke organisaties.

2. Erets-Jisroëil, Limmoed-Touro, jeugdopvoeding en sociale arbeid, Touro, volk en land is ons parool.

3. Aaneensluiting van de verschillende landelijke organisaties door gedachtenwisseling en persoonlijke beraadslaging.

4. Gemeenschappelijke arbeid van de landen van den bond voor de doeleinden van de landelijke organisaties.

Broeders en Zusters!

Begrijpt de teekenen des tijds! Israël in wanhoop, ons volk in Goloes, verdreven en vervolgd. Schiet niet te kort in dezen tijd van nood. Maakt het einde van de 57e eeuw tot een roemrijk blad der Joodsche geschiedenis: dat men er eens van zeggen zal, hoe het Joodsche volk zich in zijn moeilijkste tijden gehouden heeft.

H. A. Goodman, Londen
Rabbijn Dr. E. Munk, Londen
Rabbijn Dr. Schonfeld, Londen
Hermann Schwab, Londen
Rabbijn A. Twerski, Londen
Opperrabbijn Hirsch, Zwolle
Dr. T. Lewenstein, Zürich
Opperrabbijn Rottenberg, Antwerpen
Rabbijn W. S. Jacobson, Kopenhagen
Maitre Müller, Parijs

Tischrie 5696 (October 1935)

Kiekjes uit Polen

De Sejmverkiezingen — Passieve tegenstand — Mislukte eenheidspogingen — Woordbreuk op hooger bevel — Gestrafte eerzucht — Gam zoe letouwo!

De jongste Sejm- en Senaatverkiezingen te Polen, welke op 8 en 15 September j.l. plaatsvonden, hebben geen bijzondere surprises opgeleverd, tenzij dan de voor de regeering zeer onaangename verrassing, n.l. de geringe opkomst der kiezersmassa. Meer dan de helft der stemgerechtigde burgers zijn den 8sten September niet ter stembus gegaan, aldus aan hun protest uiting gevend tegen het nieuw ingevoerde verkiezingsstelsel. In ons vorig artikel hebben wij reeds omtrent dit verkiezingsstelsel het een en ander medegedeeld. In hoofdzaak komt het hierop neer, dat met het principe der evenredige vertegenwoordiging gebroken en in plaats daarvan een z.g. districtenstelsel ingevoerd wordt. Te dien einde wordt het land in kiesrayons verdeeld, waar den kiezer slechts een beperkt aantal candidaten ter keuze voorgelegd worden. Gekozen nu is slechts die candidaat, welke het hoogste aantal stemmen in zijn rayon behaalt, terwijl de stemmen op zijn tegencandidaat uitgebracht van geen waarde zijn. Dit is evenwel nog niet het voornaamste. Van veel vèrstrekkender aard is deze bepaling in het nieuwe verkiezingsstelsel, dat, om op de candidatenlijst te kunnen fungeeren, de betreffende zijn candidatuur eerst door een z.g. kiesvergadering moet laten goedkeuren. Niet langer heeft iedere partij of volksgroep het recht, zooals in alle democratische landen, candidaten naar eigen keuze in te dienen. De kiesvergadering, bestaande uit vertegenwoordigers aller partijen en organisaties van het betreffende rayon, duidt bij middel van geheime stemming de candidaten voor ieder kiesdistrict aan, hierbij uit het aantal ingekomen candidaturen een keus doende. In dit laatste echter — en dit is des poedels kern — is de kiesvergadering niet geheel onafhankelijk, doch heeft zij zich naar wenken of adviezen van hooger hand te richten. Practisch komt dus geheel deze verkiezingsprocedure hierop neer, dat de regeering in laatste instantie de candidaten aanwijst, die zij een Sejmmandaat wenscht te zien bekleeden en den kiezer niets anders te doen blijft dan, onder het mom van democratische verkiezingen, de keus der regeering te bekrachtigen.

Onder deze omstandigheden spreekt het vanzelf, dat den oppositiepartijen à priori een nederlaag te wachten stond en deze hebben dan ook wijselijk aan de verkiezingen geen deel genomen. Zoowel de nationaal-democraten als de boeren en sociaal-democraten hebben geen candidaten ingediend en hun volgelingen het parool gegeven niet ter stembus te gaan. De uitslag der verkiezingen beteekent voor de regeering dus een zware moreele nederlaag, daar hieruit de conclusie te trekken valt, dat het nieuwe régime slechts de minderheid der kiezers achter zich heeft.

Welke was nu de gedragslijn, door de Joodsche partijen ten aanzien der Sejmverkiezingen gevolgd? Groot enthousiasme hebben deze verkiezingen bij de Joodsche massa niet gewekt, daar men bij voorbaat wist, dat er slechts vier, ten hoogste vijf mandaten voor de Jodenheid gereserveerd waren. De verkiezingscampagne is ditmaal dan ook betrekkelijk kalm verloopen en heeft niet, zooals bij vorige gelegenheden, tot buitensporige agitatie aanleiding gegeven. Integendeel, op initiatief der Agoedo vond een „round table" conferentie van vertegenwoordigers aller Joodsche partijen plaats, met het doel bij de verkiezingen met een gesloten eenheidsfront voor den dag te komen, opdat niet, zooals de vorige maal, door stemmenversnippering Joodsche mandaten te loor zouden gaan. Aan goeden wil ontbrak het niet aan weerszijden, doch toen het punt verdeeling der mandaten ter sprake kwam, bleek al gauw, dat het aantal te veroveren zetels lang niet toereikend was om een ieders verzuchtingen te bevredigen. אין הקומש משביע את האדי, één hap kan een leeuw niet verzadigen, heet het in den Talmoed en waar het Poolsche Jodendom „unbeschrien" met een onnoemelijk aantal partijen en partijtjes gezegend is en anderzijds slechts vier à vijf mandaten te verdeelen waren, spreekt het wel van zelf, dat deze conferentie op niets uitloopen moest. Iedere partij besloot dan ook zelfstandig aan de verkiezingen deel te nemen, met uitzondering der Zionistische Organisatie, welke ten deze het voorbeeld der oppositiepartijen volgde. In zijn zitting, aan deze kwestie gewijd, besloot het hoofdbestuur der Zionistische Organisatie van Congrespolen n.l., dat, gezien aan de verkiezingen het democratische karakter ontnomen is en iedere candidatuur vooraf door een kiesvergadering goedgekeurd worden moet, de Zionistische Organisatie onder deze omstandigheden principieel weigert en het practisch doelloos acht vertegenwoordigers naar den Sejm te zenden. De Agoedo daarentegen is van het standpunt uitgegaan, dat de Jodenheid zich niet de luxe permitteeren kan geheel zonder vertegenwoordiging in den Sejm te blijven en vrijwillig het eenige forum prijs te geven, waar het onrecht, de Joodsche bevolking aangedaan, in 't openbaar aangeklaagd worden kan. En wat den ondemocratischen aard der verkiezingen betreft — de Poolsche Jodenheid heeft thans gewichtiger zorgen dan voor de verongelijkte democratie op te komen, waarbij nog komt, dat ook de overige bevolking van den lande van het nieuwe verkiezingsstelsel de dupe is.

De candidaten der Agoedo nu waren in het kiesdistrict Warschau Opperrabbijn Ahron Lewin uit Rzeszow en te Lodz de heer L. Minzberg, Voorzitter der Joodsche Gemeente aldaar, beiden deputaten der Agoedo in den vorigen Sejm. Ten einde alle surprises te vermijden, had de Agoedo met den heer Wischlitzki, Voorzitter der Joodsche middenstanders, een technisch blok gesloten, d.w.z. beide partijen kwamen overeen hun afgevaardigden ter kiesvergadering opdracht te geven op elkaars candidaten te stemmen, om aldus beider candidaturen te verzekeren. Wie schetst dan ook de verrassing in Agoedokringen toen na de stemming bleek, dat de candidatuur van Opperrabbijn Lewin niet het benoodigde aantal stemmen verworven had en de Agoedo dus de mogelijkheid ontnomen was een candidaat te Warschau op te stellen. Torenhoog klom de verontwaardiging jegens Wischlitzki en zijn consorten. Jarenlang was hij de bondgenoot der Agoedo, zijn carrière als Sejmdeputaat had hij grootendeels aan haar te danken en tot dank — zoo'n snood verraad. Schriftelijk had hij zich verplicht zijn afgevaardigden voor den candidatuur van Opperrabbijn Lewin te laten stemmen, ja, den dag der stemming zèlf nog had hij op eerewoord verzekerd, dat alles geregeld was en terwijl de Agoedo harerzijds loyaal haar verplichtingen vervulde, verschalkte hij het vertrouwen in hem gesteld, zijn verbintenis eenvoudig niet nakomend.

De uitslag der stemming in bovengenoemde kiesvergadering leverde echter nog een verrassing op, n.l. het feit, dat Dr. J. Gottlieb wèl de benoodigde 19 stemmen kreeg en zich aldus tot candidaat in het rayon Warschau gepromoveerd zag. Dit verkiezingsresultaat mocht werkelijk raadselachtig genoemd worden. Immers, Dr. Gottliebs candidatuur werd door geen enkele organisatie ingediend. De Zionistische Organisatie, van welks fractie „Eth Liwnoth" hij Voorzitter is, had besloten aan de verkiezingen principieel geen deel te nemen, voor andere partijen kwem Dr. Gottlieb als mandataris natuurlijk niet in aanmerking, zoodat men zich algemeen de vraag stelde van wie Dr. Gottlieb toch de 19 stemmen verkregen kon hebben. Welnu, het geval bleek zich als volgt toegedragen te hebben. Dr. Gottlieb, van grenzenlooze ambitie vervuld, had zich voorgenomen ten allen prijze Sejmdeputaat te worden en te dien einde geen enkel middel geschuwd om zich een candidatuur in het Joodsche rayon te Warschau te verzekeren. Aangezien nu geen enkele partij geneigd bleek hem als haar mandataris af te vaardigen, heeft Dr. Gottlieb tot het uiterste middel toevlucht gezocht om zijn doel te bereiken. Hij heeft n.l. in regeeringskringen weten te verkrijgen, dat, gebruik makende van de macht de regeering door het nieuwe verkiezingsstelsel toegekend, op de leden der kiesvergadering druk uitgeoefend worden zou zich ten gunste van zijn candidatuur uit te spreken. En aldus is het ook te verklaren, dat de Agoedo, ondanks alle overeenkomsten, haar candidaat er niet door gekregen heeft, aangezien Wischlitzki als lid van den B. B.-club — de regeeringstrouwe parlementsfractie — aan de instructies der regeering gebonden was. Het spreekt wel van zelf, dat een dergelijke gunst niet zonder behoorlijke contraprestatie verkregen wordt, doch blijkbaar heeft het Dr. Gottlieb niet gedeerd zelfs de meest vergaande concessies ten aanzien van zijn eventueele parlementaire werkzaamheid aan de regeering te doen — mits hij maar het zijne bereikte. Tengevolge van deze sjacherovereenkomst zat het Joodsche Warschau nu met een candidaat opgescheept, die feitelijk niemand vertegenwoordigde en daarenboven aan handen en voeten gebonden was, terwijl den eenigen candidaat, die wèl het vertrouwen der Joodsche massa genoot, de mogelijkheid ontroofd werd zijn kans te beproeven.

Doch niet alleen de Agoedo, ook de Zionistische Organisatie heeft een soortgelijke onheusche handelwijze van de zijde der regeering ervaren. Te Krakau n.l. — bovengenoemd besluit van het Zionistische hoofdbestuur strekte zich alleen tot Congrespolen uit, de overige provinciën des rijks niet inbegrepen — hebben de Zionisten Dr. J. Thon als candidaat opgesteld, welke gedurende 15 jaren, dus vanaf de wedergeboorte van den Poolschen Staat, de West-Galicische Zionisten in den Sejm vertegenwoordigde en wien de laatste maanden zelfs het Voorzitterschap van het „Kolo" — de Zionistische Sejmfractie — opgedragen was. Tot ieders verwondering echter werd de candidatuur van Dr. Thon in de kiesvergadering verworpen en in zijn plaats een zekere kapitein Spiro gekozen, vertegenwoordiger der Combattanten. Het schijnt nu eenmaal tot de tradities van het Poolsche Jodendom te behooren, dat, telkenmale als er verkiezingen op komst zijn, nieuwe partijen uit den grond verrijzen, van wier bestaan tot nu toe geen sterveling eenig vermoeden had. Ditmaal waren het de Joodsche oud-strijders, die meenden ook naar een Sejmmandaat te moeten visschen en hun vertegenwoordiger kapitein Spiro, een totaal onbekende figuur, wiens eenige verdienste er in bestaat in het Poolsche leger gediend te hebben, heeft met den steun der regeering de zege over Dr. Thon behaald. Nu is het waar, dat Dr. Thon in den Sejm tegen de nieuwe grondwet gestemd heeft en achter de coulissen besloten was, dat van de tegenstemmers niemand meer in het parlement terugkomen mocht. In ieder geval, dank zij de tusschenkomst der regeering bevonden de Krakauer Joden zich in dezelfde situatie geplaatst als hun Warschauer geloofsgenooten.

Evenwel, alle bemoeiingen ten spijt, is Dr. Gottlieb er toch niet in gelukt zijn slag thuis te halen. Hij had één factor over het hoofd gezien, dat n.l., om tot Sejmdeputaat gekozen te worden, men behalve de goedkeuring der kiesvergadering ook een zeker minimum aantal kiezersstemmen hebben moet. Deze laatsten echter gewerden hem niet in toereikende mate, hetgeen geheel vanzelfsprekend is, daar hij in feite toch niemand vertegenwoordigde. De eerlijkheid gebiedt ons, in dit verband, den „Hajnt" hulde te brengen, welke, ofschoon inzake de Sejmverkiezingen in het geheel geen stelling nemend, een venijnige campagne tegen Dr. Gottlieb wegens disciplinebreuk gevoerd heeft. In Zionistische kringen begint men er zich blijkbaar rekenschap van te geven, dat aan de demoralisatie eens een einde gemaakt worden moet en het zelfs van partijgenooten niet geduld mag worden, dat zij terwille van hun persoonlijk profijt de belangen der Jodenheid, welke zij voorgeven te behartigen, à raison van 1500 Zloty per maand — de deputatenbezoldiging — versjacheren. De „Hajnt" heeft met zijn campagne succes gehad en inderdaad bewerkstelligd, dat Dr. Gottlieb een éclatante nederlaag leed, welk lot overigens kapitein Spiro met hem deelde. De passieve kant dezer historie is evenwel, dat in Warschau een Joodsch mandaat verloren ging en in handen viel van den heer Urbansky, Voorzitter van het verbond van nachtwakers. In totaal hebben de Joden in Polen dan ook slechts vier mandaten kunnen veroveren en wel in de plaatsen Warschau, Lodz, Lemberg en Wilna. Gekozen zijn n.l. te Warschau de heer W. Wischlitzki (middenstand), te Lodz de heer L. Minzberg (Agoedo), te Lemberg Dr. E. Sommerstein (Zionist) en te Wilna Rabbijn I. Rubinstein (Mizrachie). De Senaatverkiezingen van 15 September hebben, gelijk verwacht, voor de Jodenheid geen enkel mandaat opgeleverd, doch werden onder de 32 senatoren, door President Mosziski gekozen, ook 2 Joden benoemd, te weten de heeren Prof. M. Schorr (Zionist) en Jacob Trockenheim (Agoedo), laatstgenoemde Voorzitter van den Kerkeraad der Warschauer kehillo.

* * *

Wanneer wij nu de resultaten der Sejmverkiezingen overzien, kunnen wij ons geenszins bevredigd gevoelen. De Poolsche Jodenheid, welke 10% der bevolking uitmaakt, bezit in de wetgevende kamers slechts 2% der mandaten en zelfs deze luttele vertegenwoordiging is geen zuiver **uit**vloeisel van haar vrije keus. Niet genoeg, dat het aantal Joodsche mandatarissen in Sejm en Senaat gestadig verminderd en thans practisch tot een „quantité négligeable" ineengeschrompeld is, meende de regeering nog „verkaufte neschomous", gelijk men in 't Jiddisch menschen à la Dr. Gottlieb betitelt, der Joden als candidaten te moeten opdringen. En toch zal de Poolsche Jood de verzuchting moeten slaken: גם זו לטובה ook dit ten goede. Inderdaad, het had veel erger kunnen zijn. Ware het oude verkiezingsstelsel in voege gebleven, de regeeringspartij ware — blijkens den uitslag der verkiezingen — in de minderheid gebleven en zou de macht den nationaal-democraten in handen gevallen zijn. En wat dit beteekent kan men zich gemakkelijk voorstellen. Zoo men slechts een blik over de grenzen slaat, nagaande wat in Hitlers Derde Rijk voorvalt. De rampspoedige gevolgen van een nationaal-democratisch régime zouden dan zelfs geenszins afgewend kunnen worden door het feit, dat de Joden een vertegenwoordiging naar hun aantal, zijnde 20 mandatarissen, in den Sejm zouden bezitten. Men zou wel spoedig het middel vinden om dezen afgevaardigden den mond te snoeren! En daarom moeten de Joden het toejuichen — zij het ook à contrecoeur — dat de huidige regeering de teugels in handen blijft houden, aangezien zij tenslotte de relatief beste, of juister uitgedrukt, de minst ongunstige regeering is, voor de Joden in Polen denkbaar. En uit dien hoofde was de stellingname der Zionistische Organisatie ten aanzien der Sejmverkiezingen een grove misvatting, daar zij door haar besluit in de kaart der nationaaldemocraten speelde. Zeker, ook wij zijn voorstanders der democratie, doch om een democratische regeeringsvorm te bezitten, moet men eerst een zekeren trap van beschaving bereikt hebben. En blijkens het oordeel der huidige Poolsche machthebbers, die hun volk wel het beste zullen kennen, is dit een democratische regeeringsvorm nog niet waardig. Gelijk gezegd, wij zijn over den uitslag der Sejmverkiezingen geenszins voldaan, toch moeten wij als onze meening te kennen geven: „gam zoe letouwo, den hemel zij dank. Het had veel erger kunnen zijn.

Antwerpen, Tischri 5696 E. F. MONOSSOHN